

**Universitat Oberta
de Catalunya**

Victimització sexual a Catalunya segons el gènere i l'edat de la víctima

M. Gemma Hernández Soriano

Grau de Criminologia: Treball de Fi de Grau
Universitat Oberta de Catalunya: Estudis de Dret i Ciències
Polítiques

Directora del TFG: Graciela Susanne Morganti

Professora responsable: Patricia Hernández

9 de juny de 2017

*Als meus pares,
perquè gràcies a ells,
m'he convertit en la persona que sóc;
i a Manu,
per la seva paciència durant tot aquest temps.*

Agraïments

Vull agrair, especialment, a la meva directora, la Sra. Graciela Susanne Morganti, el seu suport, assessorament i dedicació durant la realització d'aquest treball. Els seus bon consells m'han guiat cap a la seva consecució.

També vull donar les gràcies a la meva companya i amiga de "*fatigues*", Ester M.T, que durant tot aquest temps que ha durat el Grau, ha estat present, proporcionant-nos recolzament i ajuda l'una a l'altra, les nostres xerrades intentant canviar el món, però sobretot pels bons consells que m'ha donat durant els nou mesos que ha durat aquesta investigació, fent-me veure la realitat quan estava perduda.

Agrair a totes aquelles persones que van contestar l'enquesta, ja que sense elles aquest treball no hauria arribat a bon terme.

A Javier H., Silvia M., Ester M. i Mercè S. per la seva amistat incondicional malgrat la distància.

Als meus companys de feina, especialment al Jaume i l'Ana, que han compartit amb mi aquests nou mesos, que m'han guiat i donat bons consells, i per aguantar les meves divagacions.

Al Departament de Justícia i als Mossos d'Esquadra per la seva col·laboració en aquest treball i per facilitar la informació que necessitava.

I finalment, vull agrair a les professores Maria del Mar Moya i Irene Montiel, la seva dedicació i assessorament durant la primera etapa d'aquest treball.

Resum

Durant els últims anys, el nombre de delictes sexuals ha anat incrementant, la qual cosa provoca una gran preocupació dins la nostra societat. La discrepància en la recollida de dades oficials al respecte i la falta d'enquestes de victimització fan molt complicada l'anàlisi de la prevalença de la victimització sexual.

El present estudi s'ha realitzat en l'àmbit geogràfic de Catalunya. Els objectius són definir el perfil de la víctima segons les seves característiques individuals - gènere i edat-, conèixer quines aportacions fa l'Estatut de la Víctima per millorar la seva posició dins del sistema legal espanyol i quin és l'impacte que la violència institucional té sobre aquestes.

Els instruments utilitzats són una enquesta dissenyada especialment per a aquest treball i dues entrevistes, una a la responsable de l'Oficina d'Atenció a la Víctima del Delicte de Barcelona i l'altra, al responsable de l'Àrea d'Atenció a la Víctima dels Mossos d'Esquadra a Lleida.

Els resultats evidencien que les dones, amb edats compreses entre 13 i 30 anys, són les més vulnerables a patir violència sexual. A més, un baix percentatge de denúncies d'aquests tipus de delictes en comparació amb les dades enregistrades a les Estadístiques Oficials evidencien que existeix una important xifra negra de la criminalitat. Tot plegat, juntament amb la victimització secundària a la que son sotmeses les víctimes, ens fa plantejar-nos la necessitat d'implantar nous sistemes que millorin el tracte que reben per part de les Institucions, especialment per part del sistema judicial, d'establir un criteri unificat per a registrar aquest tipus de delictes que permeti la comparació amb les dades obtingudes en enquestes de victimització amb caràcter anual, i per últim, modificar la legislació actual vigent per tal de garantir els seus drets.

Paraules clau: violència sexual; victimització; victimització secundària; víctima.

Abstract

In recent years, the number of sexual offenses has increased, which causes great concern in our society. The discrepancy in the way of collecting official data about this and the shortage of surveys victimization make very difficult to analyse the prevalence of sexual victimization.

The present study was carried out in Catalonia. The objectives are defining the victim's profile (gender and age), knowing what contribution does the Victims' Statute to improve its position inside the Spanish legal system and the institutional violence's effects on these.

The instruments used are a survey specifically designed for this study and two interviews, one with the person in charge of the Assistance's Office to the Crime's Victim of Barcelona, and the other one, with the person in charge of the Care's Victim Department of Autonomous Police of Lleida.

Our results show that women aged 13 to 30 are the most vulnerable to sexual violence. In addition, the low rate of these types of crimes reports compared with the data recorded in official statistics show that there is a significant dark figure of crime. All this, along with the secondary victimization to which victims are subjected to, make us consider a new system for improving the treatment received by the Institutions, especially by the judicial system, to establish a unified standard for registering this type of offences for comparison with the data obtained in the annual victimization surveys, and finally, to change the existing legislation to ensure their rights.

Keywords: sexual violence; victimization; secondary victimization; victim.

“Desde entonces siempre he pensado que en la definición de la palabra “violación” del diccionario debería decir la verdad. No es sólo un acto sexual con el uso de la fuerza; la violación significa habitar y destruirlo todo.”

Alice Sebold,
Afortunada, 1999

ÍNDIX

1. Introducció	13
1.1. Delimitació del tema de recerca.....	13
1.2. Plantejament del problema	14
1.3. Justificació de la recerca	16
2. Marc teòric conceptual.....	16
2.1. Definició de conceptes	16
2.1.1 Agressió sexual	16
2.1.2 Abús sexual.....	17
2.1.3 Prostitució.....	18
2.1.4 Ciber-assetjament sexual	19
2.2. Teories explicatives de la violència sexual.....	20
2.2.2 Les teories sociològiques.....	20
2.2.3 La teoria integrada de Marshall i Barbaree (1989)	21
2.3 Victimització sexual segons el gènere i l'edat de la víctima a Catalunya.....	22
3. Les víctimes de violència sexual	23
3.1 La victimització secundària	23
3.2 Efectes psicològics derivats de la victimització sexual.....	24
3.3 Percentatge de denúncies i xifra negra de la criminalitat.....	25
3.4 Tractament de la violència sexual en la legislació actual.....	26
4. Prevalença de la victimització sexual: comparativa a nivell nacional i internacional	28
4.1 Prevalença de la Victimització sexual a Catalunya.....	28
4.2 Prevalença de la victimització sexual a Espanya.....	31
4.3 Prevalença de la Victimització sexual a la Unió Europea	33
4.4 Prevalença de la victimització sexual als Estats Units	37
5. Hipòtesis	37
6. Objectius	38

6.1 Generals	38
6.2 Específics	38
7. Metodologia	38
7.1 Tipus d'investigació.....	38
7.2 Descripció de la mostra	39
7.3. Instruments.....	40
7.3.1. L'enquesta.....	40
7.3.2. Les entrevistes	41
7.3.2.1 Entrevista a la Responsable de l'Àrea de Reparació i Atenció a la Víctima a Barcelona, de la Direcció General d'Execució Penal i Justícia Juvenil del Departament de Justícia.....	41
7.3.2.2 Entrevista amb el Responsable de l'Àrea d'Atenció a la Víctima dels Mossos d'Esquadra de la ciutat de Lleida.	42
7.4 Les variables	42
7.5 Procediment de recollida de dades	42
7.6 Anàlisi de dades	43
8. Resultats	43
8.1 Victimització sexual a Catalunya.....	43
8.2 Variables sociodemogràfiques: el gènere i l'edat.....	46
8.3 Victimització secundària.....	48
9. Discussió i conclusions.....	50
10. Limitacions, fortaleces i implicacions pràctiques de l'estudi.....	53
10.1 Limitacions	53
10.2 Fortaleces de l'estudi.....	54
10.3 Implicacions pràctiques.....	54
Referències	57
Annexos.....	64
Annex 1: Enquesta sobre delictes sexuals	64
Annex 2: Entrevista a la responsable de l'Àrea de Reparació i Atenció a la Víctima.....	73

Annex 3: Entrevista al responsable de l'Àrea d'Atenció a la Víctima dels Mossos d'Esquadra
a Lleida 79

ÍNDIX DE TAULES

Taula 1. Victimització sexual segons el gènere de la víctima	22
Taula 2. Victimització sexual segons l'edat de la víctima	22
Taula 3. Fets penals coneguts, fets coneguts resolts i detencions a Catalunya.....	26
Taula 4. Estudis realitzats a Catalunya sobre prevalença de la victimització sexual	31
Taula 5. Estudis realitzats a Espanya sobre prevalença de la victimització sexual	33
Taula 6. Víctimes per violació i agressió sexual segons el gènere a la Unió Europea	34
Taula 7. Delictes sexuals registrats per la policia en proporció a les víctimes al Regne Unit	35
Taula 8. Estudis realitzats a Europa sobre prevalença de la victimització sexual.....	36
Taula 9. Delictes violents (percentatge per 1000 persones de 12 anys o menys) als Estats Units	37
Taula 10. Variables a partir de les quals s'assegura la representativitat de la mostra (segons el gènere de la víctima)	39
Taula 11. Variables a partir de les quals s'assegura la representativitat de la mostra (segons l'edat de la víctima)	39
Taula 12. Les variables d'estudi i les preguntes del qüestionari	41
Taula 13. Evolució dels fets penals coneguts per la policia	51
Taula 14. Percentatge de denúncies segons la relació de la víctima amb l'agressor	52

ÍNDIX DE FIGURES

Figura 1. Víctimes per delictes sexuals a Catalunya (any 2014)	29
Figura 2. Fets contra les persones coneguts per la policia (any 2015)	30
Figura 3. Dades relatives a la victimització sexual	44
Figura 4. Tipus de delicte sexual més habitual	44
Figura 5. Ciutat en que es va produir la victimització sexual	45
Figura 6. Relació de la víctima amb l'agressor o agressors	45
Figura 7. Denúncia dels fets a la policia	46
Figura 8. Motiu pel qual no va denunciar els fets a la policia	46
Figura 9. Víctimes de delictes sexuals segons el gènere	47
Figura 10. Tipus de delictes sexuals segons el gènere	47
Figura 11. Víctimes de delictes sexuals segons l'edat	48
Figura 12. Tipus de delictes sexuals segons l'edat	48
Figura 13. Tracte rebut per la víctima per part de la policia	49
Figura 14. Tracte rebut per la víctima per part de les Oficines d'Atenció a la Víctima del Delicte	49
Figura 15. Tracte rebut per la víctima per part del sistema judicial	50

1. Introducció

1.1. Delimitació del tema de recerca

En els últims anys hem estat testimoni d'un important número de notícies sobre delictes contra la llibertat i indemnitat sexual de les persones, on les dones i els menors són les principals víctimes. No obstant, els homes també poden ser vulnerables davant aquest tipus d'atemptats.

Segons l'Organització de les Nacions Unides (2015), **1 de cada 3 dones** ha experimentat, en algun moment de la seva vida, violència física i/o sexual.

L'Organització Mundial de la Salut (en endavant OMS) (2016), per la seva part, indica que el **20% de les dones i el 5-10% dels homes** han experimentat alguna de les manifestacions de la violència sexual durant la seva infantesa.

Considerada com a delicte greu, la violència sexual vulnera la integritat física i psicològica dels individus, i afecta a la seva llibertat i dignitat, i ha estat, al llarg de la història, la que més han exercit els homes per a dominar i controlar a les dones.

L'OMS defineix aquest tipus de violència com:

“todo acto sexual, la tentativa de consumar un acto sexual, los comentarios o insinuaciones sexuales no deseados, o las acciones para comercializar o utilizar de cualquier otro modo la sexualidad de una persona mediante coacción por otra persona, independientemente de la relación de ésta con la víctima en cualquier ámbito, incluidos el hogar y el lugar de trabajo”¹.

L'abús sexual, l'agressió sexual, el ciber-assetjament sexual a menors i la prostitució, son algunes de les manifestacions més habituals d'aquest tipus de violència.

---

¹ OMS. (2013). Violencia sexual. Comprender y abordar la violencia contra las mujeres. Disponible a: http://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/rhr12_37/es/

La violència sexual provoca una gran preocupació a la nostra societat, ja que vulnera la intimitat de les persones, és a dir, del bé jurídic afectat. El fet de que es produeixi a la intimitat fa que l'agressor, moltes vegades, aprofiti la seva relació de proximitat amb la víctima, i com a conseqüència, aquesta, tal i com s'explicarà en aquest treball, decideixi que és millor no denunciar els fets, amb la qual cosa, l'agressor queda impune i la víctima veu incrementat el seu grau de victimització.

1.2. Plantejament del problema

El sociòleg nord-americà Simon David Finkelhor (2007), defineix la victimització com el perjudici provocat en les persones com a conseqüència de comportaments contraris a les normes socials per part d'altres individus. Aquests esdeveniments s'han de diferenciar pel seu especial component traumatogènic, donat que a part de que es poden considerar traumàtics, s'hi ha d'afegir la malvolença de l'acte provocat per una altra persona, la traïció que l'acompanya, la injustícia de l'acte i la transgressió de les normes morals. Un clar exemple d'aquest tipus d'esdeveniments és la victimització sexual.

Al nostre país, els estudis criminològics realitzats s'han centrat en la definició del perfil de l'agressor i no tant en el de la víctima. No obstant, en les últimes dècades, la victimologia ha aconseguit tenir un paper important en la recerca criminològica, que culmina amb la creació, l'any 2015, de l'Estatut de la Víctima², i s'ha incrementat l'interès pels estudis relacionats amb la posició de les víctimes i l'impacte de la victimització sexual i d'altres tipus de violència sobre elles. Mesurar la prevalença en aquest tipus de victimització és una tasca complicada, perquè les dades oficials disponibles la mesuren de manera diferent. S'ha detectat que en algunes ocasions la violència sexual s'ha inclòs dins la violència de gènere, en d'altres dins dels delictes contra les persones, per tant, la discrepància de criteris impossibilita realitzar un anàlisi exhaustiu d'aquest tipus de violència.

A més, tal i com es mostrarà a continuació, les dades conegudes que provenen de les Estadístiques Oficials de criminalitat estan esbiaixades ja que

---

² Ley 4/2015, de 27 de abril, del Estatuto de la víctima del delito

no mostren el nombre de delictes reals que s'han produït, sinó que apareix el que es coneix com a xifra negra de la delinqüència, és a dir, aquells delictes que s'han comès i dels quals la justícia no en té coneixement i no ha pogut trobar al culpable, i per tant, només estan mesurant una part de la realitat. (Aebi, 2008).

Es pot distingir entre xifra obscura i criminalitat oculta. Ens referim a la primera quan un delicte podria aparèixer en les Estadístiques oficials però no ho fa, bé per falta de proves, o bé per falta de denúncia dels fets. En canvi la segona, es produeix perquè la víctima desconeix que s'ha comès un delicte contra ella mateixa ó bé perquè no ho denuncia. (Serrano Gómez, 1986)

Les dades publicades per l'Institut Nacional d'Estadística (en endavant INE), en relació a les víctimes, fan referència a aquestes segons l'edat, el lloc de naixement i a la relació que tenen amb el denunciat, però no al tipus de delicte sofert. És a dir, fan servir el concepte global de víctima, sense especificar el delicte o quin tipus de violència han experimentat. L'any 2015 el nombre de víctimes per violència de gènere va ser de 27.624, xifra que no permet obtenir informació de quants homes han patit, per exemple, abús sexual.

La memòria de la Fiscalia General de l'Estat, dins del capítol IV, apartat 1.2.3., presenta a nivell nacional, l'evolució de la criminalitat en relació als delictes contra la llibertat i indemnitat sexual. Les dades proporcionades estan agrupades en funció de si el delicte ha estat infringit contra un menor o si ha estat infringit contra un adult. L'any 2015 es van denunciar 821 delictes per agressió sexual i/o violació contra adults i 87 contra menors. En aquest cas, és impossible saber quin és el gènere de les víctimes.

L'Anuari Estadístic del Ministeri de l'Interior, dins la secció dedicada a la "seguretat ciutadana", inclou un apartat que recull els delictes, faltes, detencions i imputacions i victimitzacions. Aquestes dades mostren les actuacions que realitzen les Forces i Cossos de Seguretat per infracció penal.

Com es pot observar, les dades oficials no permeten obtenir una visió de la realitat de la violència sexual, primer, perquè moltes de les víctimes no denuncien els fets, segon, perquè la manera en que es recopila la informació és molt diferent segons la Institució que les realitza. Per tant, en aquest treball es posarà especial

atenció a la importància que els qüestionaris d'autoinforme i les enquestes de victimització tenen per aquest tipus de victimització.

1.3. Justificació de la recerca

Tradicionalment la criminologia s'ha centrat en la figura de l'ofensor, oblidant que la víctima és un element indispensable dins del fet delictiu, per això, conèixer el perfil d'aquesta és de vital importància, ja que per aconseguir disminuir la prevalença de la victimització sexual no és suficient amb realitzar una tasca de detecció sinó que la prevenció juga també un paper primordial.

Per a poder planificar un pla de detecció i prevenció eficient és necessari tractar a cada víctima de manera individual, atenent a les seves característiques individuals (edat i gènere), de tal manera que es pugui minimitzar l'efecte de la victimització i les conseqüències psicològiques que d'aquesta en deriven.

2. Marc teòric conceptual

2.1. Definició de conceptes

2.1.1 Agressió sexual

El delictes d'agressió sexual està regulat al Codi Penal, Títol VIII del Llibre II, Capítol I, arts. 178 a 180, i es caracteritza perquè l'agressor vulnera la llibertat sexual d'una altra persona fent ús de la violència o la intimidació.

La llei considera com agreujants quan es dona alguns dels següents supòsits: si la violència o intimidació s'exerceix amb caràcter degradant, per part d'una persona o un conjunt de persones, en supòsits de relació de superioritat o parentiu, amb l'ús d'armes o altres mitjans perillosos que podrien provocar o provoquen la mort de la víctima o, en els casos en que la víctima sigui especialment vulnerable.

Estudis com el realitzat per Esbec i Fernández-Sastrón (2000), sobre la simptomatologia post traumàtica en dones i homes víctimes d'agressions sexuals, indiquen que aquestes són les que pateixen més la victimització secundària, ja que a part de la culpa o vergonya que senten pels fets ocorreguts,

son culpabilitzades per part de la societat pel fet d'haver patit una agressió sexual.

Un altre estudi realitzat per Echeburúa, Sarasua, Zubizarreta i De Corral (2013), avaluava un programa individual cognitiu-conductual amb 138 víctimes d'agressions sexuals. Els resultats obtinguts van indicar que el 100% de les víctimes van experimentar una disminució dels símptomes del Trastorn d'Estrès Post Traumàtic (en endavant TEPT), un 65% el malestar emocional i un 60% en l'evitació sexual.

2.1.2 Abús sexual

Aquest tipus de delictes està regulat al Títol VIII del Llibre II, Capítol II i II bis, arts. 181 a 183 del Codi Penal. La diferència amb el delictes d'agressió sexual radica en que l'agressor vulnera la llibertat o indemnitat sexual de la víctima sense el seu consentiment, però no utilitza ni la violència ni la intimidació.

En aquelles situacions en que la víctima sigui un menor de 16 anys, una persona amb trastorn mental o que l'agressor hagi obtingut el consentiment d'aquesta utilitzant la seva situació de superioritat que no li permeti actuar amb llibertat, es produirà una situació d'abús sexual no consentit.

Està considerat com el tipus de victimització sexual infantil més habitual, i es defineix segons la coerció i la asimetria d'edat (Finkelhor & Hotaling, 1984). Coerció perquè per mitjà de la força física o una posició de poder i engany es pot deixar totalment desprotegida a la víctima. Asimetria d'edat perquè impedeix que el menor tingui llibertat per decidir i per una activitat sexual comú donat que el grau de maduresa biològica entre víctima-agressor és molt diferent.

L'abús sexual es pot donar dins l'àmbit intrafamiliar, al qual també podem anomenar incest, o dins l'àmbit extrafamiliar, que seran la resta de casos en que es produeix contacte sexual entre un adult i un menor. Segons UNICEF (1997), la gran majoria d'abusos sexuals en que la víctima és un menor solen ocórrer per part de familiars més propers.

Per conèixer quina és la realitat de la victimització sexual infantil al nostre país, s'han realitzat estudis com el de Saldaña, Jiménez i Oliva (1995). En aquest

estudi es van revisar un total de 32.843 expedients de menors que els serveis de protecció a la infància havien iniciat durant 1991 i 1992. Van detectar 359 casos en que aquests havien estat víctimes d'abusos sexuals, dels quals el 78,8% eren nenes i el 21,2% nois.

Posteriorment, l'any 2002, el Centre Reina Sofía per a l'Estudi de la Violència, va realitzar un estudi similar a nivell nacional, en el qual va analitzar 32.741 expedients oberts durant els anys 1997 i 1998. Els resultats obtinguts indicaven que un 3,6% dels menors havia patit victimització sexual infantil, dels quals el 81% eren nenes i el 19% nens.

Un estudi realitzat per González i Carrasco (2016), amb 99 menors de Madrid, entre 4 i 17 anys, que havien estat víctimes de delictes sexuals, va donar com a resultat que les nenes presenten un elevat risc de patir abusos sexuals de caràcter intrafamiliar, i en el cas dels nens, aquests pateixen més els abusos de caràcter extrafamiliar. Les franges d'edats de major vulnerabilitat observades en aquest estudi són 6 i 7 anys i entre 12 i 13 anys.

2.1.3 Prostitució

En aquest punt, s'ha de diferenciar entre la prostitució exercida de manera voluntària d'aquella que és exercida de manera obligada. És en aquesta segona en que apareix la figura del proxeneta, i quan es produeix el delicte regulat al Codi Penal -Títol VIII del Llibre II, Capítol V: arts. 187 a 190-, el qual sanciona a la persona que obligui a un altra a exercir la prostitució utilitzant la violència, intimidació, engany i abús de superioritat, a canvi de diners. La víctima que és obligada a prostituir-se pot ser una persona major de 18 anys, un menor o un discapacitat.

Les persones que es dediquen a la prostitució constitueixen un col·lectiu d'alt risc i són un clar exemple de victimització múltiple. Malgrat l'interès victimològic que suscita no s'han efectuat gaires investigacions, amb la qual cosa, no es pot tenir una visió més real del problema.

A Espanya, Barberet (1996) va realitzar un estudi amb 24 prostitutes de les ciutats de Sevilla i Màlaga i que va donar com a resultat que el 66,7% de les dones havien experimentat algun tipus de victimització.

Aquesta victimització està molt associada a l'estigma que resulta del procés d'exclusió social al qual estan sotmeses.

A més, aquest col·lectiu no sol denunciar les victimitzacions a la policia, i per tant, la única manera de tenir coneixement d'aquestes és per mitjà de les enquestes de victimització (Schneider, 2001).

En l'actualitat, no existeix una regulació de la prostitució com a tal, només en els casos en que es produeixi una explotació econòmica.

Segons les dades proporcionades per l'INE, al nostre país treballen unes 600.000 prostitutes, de les quals, aproximadament entre 80-90%³ son immigrants que viuen en situació irregular.

Segons l'Observatori Cívic Independent (2009), l'estimació de prostitutes al nostre país era de 300.000.

Com es pot comprovar, és molt difícil estimar quin és el nombre de prostitutes per la duresa amb que se les persegueix.

A Barcelona, l'any 2005, es va aprovar l'Ordenança de mesures per a fomentar i garantir la convivència ciutadana a l'espai públic. L'objectiu era sancionar administrativament a les prostitutes i als seus clients. No obstant, no es van realitzar estudis per analitzar la victimització de les prostitutes després de l'aprovació d'aquesta Ordenança (Villacampa & Torres, 2013).

2.1.4 Ciber-assetjament sexual

El ciber-assetjament o *online child grooming* es pot definir com aquells actes premeditats que un adult porta a terme utilitzant Internet per guanyar-se la confiança d'un menor de tal manera que li permeti obtenir la seva satisfacció sexual per mitjà de fotografies eròtiques o pornogràfiques que el menor li hagi pogut enviar. Pot donar-se el cas, a més, que l'adult intenti aconseguir una trobada amb el menor i així poder abusar sexualment d'aquest. Consta de 4 fases: contacte i apropament, sexe virtual, ciber-assetjament i abús o agressió

---

³ Segons estudis publicats pel Departament d'Anàlisi Criminal de la Unitat Tècnica de Policia Judicial de la Guardia Civil durant el període 1999-2005.

sexual. Donada la gravetat d'aquest tipus de delicte, el Codi Penal va incloure la seva regulació a la reforma de l'any 2010, a l'article 183 ter.

Segons Villacampa i Gómez (2016), l'ús de les noves tecnologies ha provocat un increment de la victimització sexual de menors. En l'estudi realitzat per les autores, amb una mostra de 489 estudiants d'ESO, batxillerat i cicles formatius de grau mig, entre 14 i 18 anys, pretenia analitzar la victimització per *grooming*. Els resultats obtinguts van indicar que les noies, entre 15 i 16 anys, eren les més vulnerables a patir ciber-assetjament. No obstant, no van poder establir l'evolució ascendent o descendent de la prevalença de la victimització per *grooming* donat que no existeixen dades anteriors amb les que compara-les.

Segons Montiel, Carbonell i Salom (2014), malgrat que les noies són les que tenen més probabilitats de ser víctimes d'un delicte de ciber-assetjament, els nois també ho poden ser ja que acostumen a assumir més riscos i a relacionar-se amb estranys. L'edat de major risc de victimització sexual online sol estar en la franja d'edat compresa entre els 13 i els 15 anys.

2.2. Teories explicatives de la violència sexual

Els estudis que han tractat els delictes per violència sexual s'han centrat en dues grans perspectives: el positivisme evolucionista i les escoles sociològiques.

2.2.1 El positivisme evolucionista

Aquesta perspectiva té la seva fonamentació en les teories evolucionistes del Darwinisme i la selecció de l'ésser humà, i entén que l'agressió sexual és una característica innata en l'individu que ha sorgit per la necessitat d'adaptació d'aquest a la natura. Els teòrics Thornhill i Palmer (2000), defensors d'aquesta teoria, consideren que la conducta de l'agressor sexual ve donada per la seva biologia i que no té una explicació científica, i per tant, no es deixa influenciar per l'ètica o la moral.

2.2.2 Les teories sociològiques

Les teories sociològiques, en canvi, entenen l'agressió sexual com el resultat dels valors i principis imposats en una societat, els quals condueixen a l'agressor

a cometre el delict. L'antropòloga nord-americana Margaret Mead (1982) va ser una de les principals defensores d'aquestes teories.

Estem davant de dos teories contraposades, per una banda les teories evolucionistes indiquen que la conducta delictiva és innata en l'individu, i d'altra banda les teories sociològiques defensen que aquesta conducta és apresada donat que la societat ensenya a l'agressor determinats valors (com per exemple, que l'home és superior a la dona) que el porten a cometre el delict.

2.2.3 La teoria integrada de Marshall i Barbaree (1989)

Aquesta és sens dubte, la proposta més completa, ja que els autors van establir set factors desencadenants d'aquest tipus de conductes delictives:

1. Els aspectes biològics: els autors fan incís en la importància que té que l'individu pugui separar la conducta sexual de l'agressiva, especialment durant la pubertat. A més, aquest haurà d'aprendre com seleccionar una parella adequada i el millor context per a fer-ho.
2. El fracàs de l'aprenentatge inhibitori: fa referència a que l'individu fracassa en l'aprenentatge de la conducta inhibidora, ja que és incapaç de distingir els actes de violència o perquè si els identifica no és capaç d'inhibir-los. Les causes d'aquest fracàs podrien ser per haver tingut un model educatiu pobre, disciplina severa, pares agressius i amb problemes d'alcohol i/o haver patit abús físic i sexual durant la infantesa. (Garrido, Stangeland y Redondo, 2006).
3. Les actituds socio-culturals: poden afavorir la comissió de delictes sexuals, és per això que aquelles cultures que discriminen la dona tenen percentatges més elevats de victimització sexual.
4. La pornografia: malgrat que molts agressors sexuals consumeixen pornografia per excitar-se, no s'ha demostrat que existeixi una relació directa entre violència sexual i pornografia.
5. Les circumstàncies properes: son aquelles que faciliten l'agressió, com per exemple, l'excitació sexual o l'excés d'alcohol.

6. Les distorsions cognitives: els agressors sexuals presenten idees errònies sobre les dones, la sexualitat i les normes socials en termes de comportament sexual, i per mitjà d'aquestes distorsions justifiquen les seves conductes sexuals. (Redondo et al., 2007).

7. L'oportunitat: que té l'agressor de cometre el delictes sobre la seva víctima sense córrer el risc de ser detingut o castigat.

Els autors indiquen que, si l'agressor no és castigat, continuarà tenint la conducta delictiva provocant un procés de dessensibilització que implicarà una major violència contra les víctimes.

Aquest model és molt útil sobretot en els delictes d'agressió sexual i abús a menors.

2.3 Victimització sexual segons el gènere i l'edat de la víctima a Catalunya

Donat que a Catalunya, les dades disponibles en el moment en que s'ha realitzat la recerca empírica d'aquest treball són de l'any 2014 (Figura 1), serà la base per a calcular les variables amb les quals s'assegura la representativitat de la mostra.

A la Taula 1 s'indica el percentatge de víctimes de delictes sexuals respecte al gènere i a la Taula 2 en relació a l'edat, segons les dades de l'Informe 2015 sobre la Seguretat a Catalunya realitzat pel Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya:

Taula 1

Victimització sexual segons el gènere de la víctima

	Víctimes	
	<i>n</i>	%
Dones	2.310	82,68
Homes	484	17,32
Total	2.794	100,00

Nota. Font: elaboració pròpia a partir de l'Informe 2015 sobre la Seguretat a Catalunya realitzat pel Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya.

Taula 2

Victimització sexual segons l'edat de la víctima

	Dones		Homes		Total	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Menors	902	39,05	281	58,06	1.183	42,34
Joves	308	13,33	31	6,4	339	12,13
22-30 anys	434	18,79	38	7,85	472	16,89

31-40 anys	344	14,89	41	8,47	385	13,78
41-50 anys	214	9,26	51	10,54	265	9,48
51-60 anys	56	2,42	21	4,34	77	2,76
Majors de 60 anys	38	1,65	15	3,1	53	1,90
Edat desconeguda	14	0,61	6	1,24	20	0,72
Total	2.310	100,00	484	100,00	2.794	100,00

Nota. Font: elaboració pròpia a partir de l'Informe 2015 sobre la Seguretat a Catalunya realitzat pel Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya.

3. Les víctimes de violència sexual

3.1 La victimització secundària

La victimització secundària, a diferència de la primària que deriva del fet delictiu, es produeix com a conseqüència de la relació que s'estableix entre la víctima i el sistema jurídic-penal o per la manca d'ajuda per part dels serveis socials. També és considerada com un tipus de maltractament institucional ja que pot provocar danys psicològics importants en la persona (Khüne, 1986).

Quan parlem d'aquest tipus de victimització ens referim a aquelles agressions de caràcter psíquic que pateix la víctima quan es relaciona amb els professionals de les diferents Institucions, com els serveis sanitaris, els sistemes policials i els judicials: interrogatoris, reconstrucció dels fets, identificar a l'agressor, judicis, etc. En aquests casos experimenta un dany psíquic i un dany social.

En la violència sexual, l'actuació policial i/o judicial pot provocar victimització secundària. Això és així perquè les víctimes solen ser dones que es troben amb que policies i jutges solen ser homes, amb poc tacte o formació poc especialitzada per aquest tipus de fets delictius (Echeburúa, Del Corral i Amor; 2002).

En el cas de la policia, perquè l'interès es centra en prendre declaració el més aviat possible i esclarir els fets, i no presta atenció a l'estat en que es troba la víctima, i en la majoria dels casos no se l'informa correctament de quin és l'estat de la investigació.

Els jutges, per la seva banda, es limiten a aplicar una llei pensada per a castigar al culpable i no per a protegir la víctima. Un dels principis constitucionals en que es mou el Codi Penal és el de la presumpció d'innocència i és per això que la víctima sent la pressió de que la seva declaració s'està posant en dubte, la qual cosa li provoca en la majoria de casos un dany major.

Una altra figura institucional que pot provocar aquest tipus de victimització és la del metge forense donat que centra el seu objectiu en la cerca de proves deixant de banda l'estat psicològic de la víctima (Muñoz, 2013).

En aquest treball es farà incís en la perillositat de la revictimització institucional ja que provoca un dany emocional afegit a aquelles persones que tenen una baixa autoestima degut al fet delictiu i perquè prové d'Institucions que en teoria han de protegir-les.

3.2 Efectes psicològics derivats de la victimització sexual

Segons Finkelhor (2007), la victimització interpersonal es produeix, com a conseqüència d'un comportament contrari a les normes socials, quan una persona o un grup de persones, causa un dany o perjudici a un altre.

Aquesta victimització implica una doble concepció de víctima: la víctima de risc i la víctima vulnerable. En el primer cas, es produeixen determinats factors que fan que una persona tingui més probabilitats de convertir-se en víctima. En el segon, la manera de viure el fet traumàtic pot implicar un menor o major grau d'afectació psicològica segons l'estat emocional de la víctima.

En relació a la victimització secundària, cal posar de manifest la seva rellevància en els delictes sexuals, donat que en moltes ocasions té més efectes negatius que la primària, ja que al dany que ha patit la víctima se li ha d'afegir la dimensió psicològica provocada, en moltes ocasions, per la falta de tacte de l'Administració de Justícia o de la Policia en el tractament d'aquest tipus d'il·lícits.

En efecte, al fet delictiu que ha sofert la víctima, s'ha d'afegir que ha de tenir el valor suficient per anar a les autoritats policials o judicials a denunciar-ho, amb la implicació que això té sobretot quan l'agressor és conegut. Una mala gestió per part de les institucions, per exemple no creure's el testimoni, o fent preguntes que facin que la víctima se senti culpable, pot tenir nefastes repercussions en la víctima, el que pot portar-la a desistir de denuncia i, en contrapartida, permet malauradament que l'agressor quedi exculpat i amb la possibilitat de tenir noves oportunitats per a cometre agressions contra la víctima o contra una altra persona.

Així ho posat de manifest un estudi realitzat per Echeburúa, de Corral i Amor (2002), en el qual s'indica que l'actuació policial i/o judicial és la que podria genera victimització secundària. Per una banda, perquè la policia, en lloc de tenir en compte la situació dramàtica de la víctima, s'interessa més per que aquesta presti declaració de manera immediata i per esclarir els fets ocorreguts. D'altra banda, perquè els jutges es limiten a aplicar la llei, sense tenir en compte la protecció de la víctima, la qual es veu sotmesa a preguntes que no es formulen amb la delicadesa que requereix una situació com la que aquesta està vivint i moltes vegades es posa en dubte el seu testimoni.

A això cal afegir, els importants efectes psicològics que deriven de la victimització i d'un tractament inadequat d'aquestes situacions; això ho manifesta l'estudi psicosocial realitzat per Arce i Fariña (1995), que assenyalen que el 50-60% de les víctimes d'abusos sexuals pateixen conseqüències psicològiques cròniques derivades de l'abús. Malgrat que els efectes poden ser diversos en cada víctima, segons Echeburúa, et al. (2002) és el Trastorn d'Estrès Post-Traumàtic (TEPT) el que es dona amb més freqüència en víctimes de delictes d'agressió sexual.

3.3 Percentatge de denúncies i xifra negra de la criminalitat

Un dels mecanismes fonamentals per a conèixer un fet delictiu és la denúncia. En la majoria de casos la violència sexual no es denuncia ja que existeix una gran acceptació social d'aquest tipus de conducta. A més, els estudis disponibles indiquen que el baix nombre de denúncies s'explica per tres elements principals: el temor de la víctima a no ser creguda per la policia, la por a possibles represàlies per part del seu agressor o agressors i les conseqüències psicològiques causades pel fet traumàtic que provoquen en la víctima una situació de confusió que fa que amaguin i intentin oblidar el que va passar.

L'any 2015 a Catalunya, tal i com mostra la Taula 3, el nombre de fets coneguts per la policia ascendia a 1.650, de les quals 1.351 es van resoldre, però només es van produir 714 detencions.

Taula 3

Fets penals coneguts, fets coneguts resolts i detencions

Tipus de fet	2015		
	Coneguts	Resolts	Detencions
Abusos sexuals	827	678	276
Agressions sexuals	678	559	388
Assetjament sexual	29	26	5
Prostitució	116	88	45
Total	1650	1351	714

Nota. Font: Dades delinqüencials dels Mossos d'Esquadra.

Al territori espanyol, les dades publicades pel Ministeri de l'Interior al mateix any indiquen que les denúncies presentades ascendien a 9.869, de les quals 1.229 eren relatives als delictes d'agressions sexuals amb penetració i 7.460 a altres delictes contra la llibertat i indemnitat sexual.

Si tenim en compte que les dades relatives a la victimització són més elevades que les relatives a les denúncies (tal i com s'explicarà a l'apartat dedicat a la prevalença de la victimització), podem comprovar que existeix una important xifra negra de la criminalitat.

3.4 Tractament de la violència sexual en la legislació actual

Per comprendre quin és el tractament que la legislació dona a la violència sexual és imprescindible efectuar un anàlisi de les normes existents tant a Catalunya i a Espanya com a nivell internacional.

Malgrat que al nostre país s'ha avançat molt en la protecció d'aquest tipus de delictes és necessari tenir en compte el que estableixen les lleis internacionals, en primer lloc, perquè estem parlant de vulneració de drets humans, i en segon lloc, perquè els tractats internacionals són d'obligat compliment pels Estats membres.

Espanya ha ratificat els tractats internacionals vinculants que s'apliquen sobre la violència sexual, però per poder interpretar-los han de ser complementats amb el sistema legislatiu estatal i garantir els drets humans dels seus ciutadans amb mesures de prevenció, investigació i sanció dels individus que vulnerin aquests drets, i reparar el dany a la víctima.

A nivell internacional, el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (ICCPR), el Pacte Internacional dels Drets Econòmics, Socials i Culturals (ICESCR) o el Conveni Europeu de Drets Humans, es van redactar de manera neutral en quant al gènere. Això va provocar la invisibilització de les dones, que són les que més pateixen la vulneració de drets humans ja que solen ser les principals víctimes en la violència sexual.

Arran de les pressions internacionals de grups defensors dels drets de les dones es van crear instruments internacionals com la Declaració i programa d'acció de Viena (1993) i la Declaració i plataforma d'acció de Beijing (1995). Malgrat que no eren de caràcter vinculant, consideraven que les violències sexuals i físiques eren una violació de drets humans, ja que es produïen dins de contextos de relacions desiguals de poder.

A part de les declaracions citades anteriorment, a Catalunya, integren el nostre ordenament jurídic dos tractats internacionals vinculants en matèria de violència contra les dones.

El primer és la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona (en endavant CEDAW), que es va aprovar l'any 1979 amb l'objectiu d'evitar la discriminació que pateix la dona i eliminar les pràctiques culturals basades en la seva inferioritat. Però tot i així, la CEDAW no mencionava la violència envers les dones i per això l'any 1992, per mitjà de la Recomanació general n. 19 (RG 19), va incloure la violència de gènere a la Convenció donat que implicava una forma discriminació contra aquestes.

El segon és el Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica (Conveni d'Istanbul), aprovat l'any 2011 i que és considerat el més ampli en relació a la violència contra les dones. Les seves disposicions tenen més pes per tal de garantir una major aplicació i defineix quines són les manifestacions de violència contra les dones que han de ser sancionades pels Estats membres. La violència sexual està regulada a l'article 36 i és d'especial importància el que indica l'article 54, que exclou la possibilitat de que s'admetin aquelles proves relacionades amb el comportament o antecedents sexuals de la víctima.

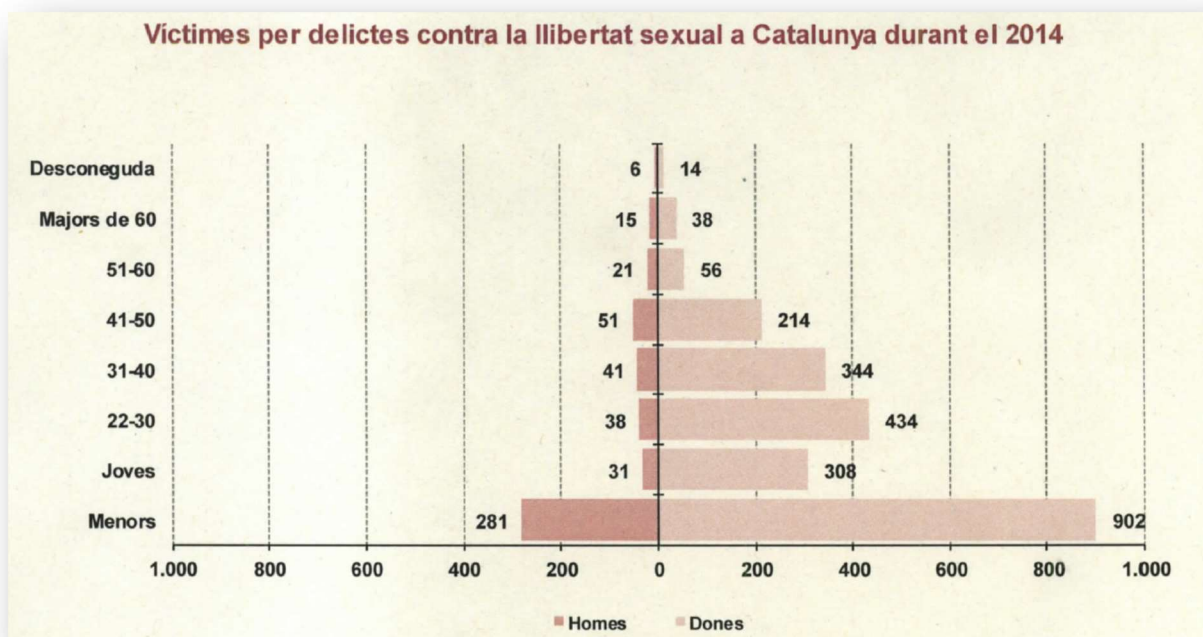
D'altra banda, un pas important en matèria de violència de gènere al nostre país va ser, per una banda, la reforma del Codi Penal de 2015 que va incorporar el gènere com a agreujant en l'article 22.4 (que tot i que es refereix als delictes d'odi es pot aplicar també a la violència sexual ja que parteix del gènere com a element principal), i d'altra banda, la Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delictes que regula els drets -processals i extraprocessals- de les víctimes de delictes d'especial vulnerabilitat.

A Catalunya, a més, la Llei 5/2008, de 8 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, defensa el dret de les dones -inclou nenes i adolescents- a tenir una vida lliure de violència i especifica quines són les mesures que s'han d'adoptar davant aquest tipus de violència i els drets que s'han de reconèixer a les víctimes. Malgrat que aquesta llei no fa referència als casos de violència sexual, el problema està en la reparació del dany a la víctima ja que el procés judicial no contribueix a la reparació.

4. Prevalença de la victimització sexual: comparativa a nivell nacional i internacional

4.1 Prevalença de la Victimització sexual a Catalunya

A nivell autonòmic, l'Informe 2015 sobre la Seguretat a Catalunya realitzat pel Departament d'Interior de la Generalitat, sí que fa menció a la victimització sexual segons el gènere. Les dades obtingudes l'any 2014, en relació als delictes contra la llibertat sexual, la proporció era d'11,4 dones per cada home víctima. En el cas dels menors víctimes, les dades són altes, possiblement podria explicar-se per un increment del nombre de denúncies derivades dels protocols d'actuació existents tant en l'àmbit mèdic com escolar (Figura 1).

Figura 1. Víctimes per delictes sexuals a Catalunya (2014)

Font: Informe sobre la Seguretat a Catalunya. Edició 2015

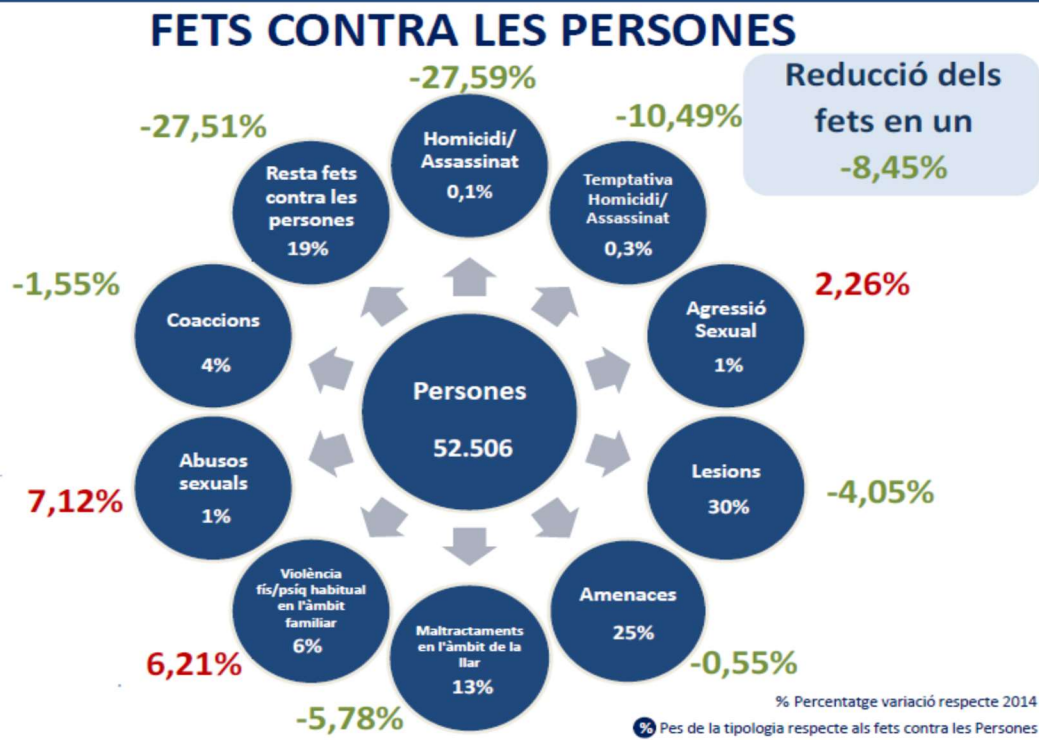
Tot i així, aquest informe presenta limitacions, ja que les dades són de l'any 2014⁴ i a més, no s'explicita quins tipus de delictes sexuals pateixen les víctimes ni cap altra dada més sobre victimització.

A Catalunya, a més, els Mossos d'Esquadra publiquen anualment el Balanç de seguretat i activitat policial, en el que es realitza una comparació respecte l'any anterior, de quina ha estat l'evolució i la resolució dels fets penals coneguts per la policia, quina ha estat l'activitat policial, la tendència de la criminalitat i dedica un apartat a determinats col·lectius⁵. L'any 2015, es van produir 52.506 fets delictius⁶ contra les persones, dels quals les agressions i abusos sexuals representen un 1%, i aquests van experimentar un increment respecte l'any anterior (Figura 2).

⁴ El Departament d'Interior realitza anualment aquests informes. En el moment de la realització del treball empíric de recerca, les dades relatives a les victimitzacions de l'any 2015 no s'havien publicat.

⁵ En concret a les dones (violència domèstica i de gènere), als menors d'edat, a les víctimes de delictes d'odi i discriminació i al turisme.

⁶ Es tracta de fets delictius coneguts per la policia.

Figura 2. Fets contra les persones coneguts per la policia.

Font: Balanç de seguretat i activitat policial dels Mossos d'Esquadra. Edició 2015.

En el cas de víctimes menors d'edat, les dades policials només fan referència als abusos i agressions sexuals denunciats, les quals indiquen un increment respecte l'any anterior⁷, però no especifiquen el gènere de la víctima. Només es realitza un perfil d'aquesta⁸ en el cas de les agressions sexuals.

Malgrat aquesta informació, s'ha de tenir en consideració que la majoria de víctimes no denuncien els fets a la policia, per tant, tampoc proporciona informació sobre quina és la victimització sexual real. Per aquest motiu hem de tenir en compte a més, els diferents estudis realitzats sobre la prevalença de la victimització a Catalunya. A la Taula 4 s'han recollit els més importants i en el que s'especifica el tipus de victimització i el gènere de la víctima que, excepte en el *grooming* en que ambdós sexes estan bastant igualats, en la resta de delictes la dona és la més vulnerable.

⁷ L'any 2015 es van denunciar 423 casos d'abusos sexuals, un 8,46% més que l'any anterior. En el cas de les agressions sexuals, es van denunciar 197 casos, un 7,07% més que l'any 2014.

⁸ El 96% dels casos eren dones, nacionals, amb edats compreses entre els 13 i 37 anys, dels quals 23 fets van ser agressions sexuals amb accés carnal a menors de 16 anys.

Taula 4

Estudis realitzats a Catalunya sobre prevalença de la victimització sexual

Estudi	Any	Tamany de la mostra	Tipus victimització	Victimització (%)	
				Dona	Home
Pereda, N. y Forns, M. (2007). Prevalencia y características del abuso sexual infantil en estudiantes universitarios españoles. <i>Child Abuse & Neglect</i> , 31, 417-426.	2007	1033 (estudiants universitaris)	Abusos sexuals	19%	15,50%
Soler, L., Paretila, C., Kirchner, T., y Forns, M. (2012). Effects of poly-victimization on self-esteem and posttraumatic stress symptoms in Spanish adolescents. <i>European Child & Adolescent Psychiatry</i> , 21(11), 645-653	2012	722 (joves entre 14 i 18 anys)	Victimitz sexual durant l'últim any	22,40%	10,70%
Pereda, N., Guilera, G., y Abad, J. (2014). Victimization and polyvictimization of Spanish children and youth: Results from a community sample. <i>Child Abuse & Neglect</i> , 38(4), 640-649.	2014	1107 (joves entre 12 i 17 anys)	Victimitz sexual (amb contacte i sense contacte físic)	13,90%	4,10%
Pereda, N., Abad, J., y Guilera, G. (2015b). Victimization and polyvictimization among Spanish adolescent outpatients. <i>Journal of Aggression, Maltreatment, & Trauma</i> .	2015	149 (joves entre 12 i 17 anys)	Victimització sexual en centres de salut mental	21,90%	5,70%
Pereda, N., Abad, J., y Guilera, G. (2015a). Victimization and polyvictimization of Spanish youth involved in juvenile justice. <i>Journal of Interpersonal Violence</i> , 1-29.	2015	101 (joves entre 14 i 17 anys)	Victimització sexual en 3 centres tancats de justícia juvenil i 5 equips de medi obert	42,10%	9,80%
Segura, A., Pereda, N., Abad, J., y Guilera, G. (2015). Victimization and polyvictimization of Spanish youth involved in the child welfare system. <i>Children and Youth Services Review</i> .	2015	129 (joves entre 12 i 17 anys)	Victimització sexual en centres residencials i d'acollida	44,60%	14,10%
Grup de Recerca en Victimització Infantil i Adolescent -GReVIA. DOSSIER PREMSA Recerca sobre la victimització que afronten les persones amb discapacitat intel·lectual i del desenvolupament. http://www.dincat.cat/dossier-estudi-victimitzaci%C3%B3-pdid_241249.pdf	2016	260 (adults entre 20 i 71 anys)	Victimització sexual amb discapacitats intel·lectuals i del desenvolupament	48,10%	26%
Villacampa, et al. "Nuevas tecnologías y victimización sexual de menores por Online Grooming". <i>Revista Electrónica de Ciencia Penal y Criminología</i> . 18-02. 2016	2016	489 (estudiants 3-4 ESO 14 a 18 anys)	Victimització sexual grooming	52%	48%

Nota. Font: Pereda, N. y Forns, M., 2007; Soler, L., Paretila, C., Kirchner, T., y Forns, M., 2012; Pereda, N., Guilera, G., y Abad, J., 2014; Pereda, N., Abad, J., y Guilera, G., 2015; Pereda, N., Abad, J., y Guilera, G., 2015; Segura, et al. (2015); Grup de Recerca en Victimització Infantil i Adolescent -GReVIA; Villacampa, et al., 2016. Elaboració: Gemma Hernández.

4.2 Prevalença de la victimització sexual a Espanya

En relació a les dades oficials disponibles al nostre país, l'INE, la Fiscalia General de l'Estat i el Ministeri de l'Interior, ens mostren quina és la realitat criminològica dels delictes sexuals.

Segons l'INE, l'any 2015 es van produir 2.515 delictes contra la llibertat i indemnitat sexual, dels quals, 416 es van produir a Catalunya. En relació a les víctimes, les estadístiques disponibles especifiquen el gènere d'aquestes però no la tipologia delictiva que han patit.

Les dades obtingudes de la Fiscalia General de l'Estat indiquen què, en el cas dels menors, l'abús i l'exhibicionisme són els delictes més habituals amb 379 i 327 casos respectivament. En el cas dels adults, l'abús i l'agressió sexual són els delictes més habituals amb 941 i 821 casos respectivament.

Pel que fa a les dades relatives als fets coneguts, aclarits i detencions i imputacions per delictes contra la llibertat sexual proporcionades pel Ministeri de l'Interior, l'any 2015, han experimentat un lleuger increment respecte l'any anterior, a excepció de les detencions i imputacions que han disminuït un 2,3%. En relació a les victimitzacions de caràcter sexual, es van produir 8.125 casos, essent les dones les més afectades, amb edats compreses entre 0-13 anys (2.066 casos), seguit de 18-30 anys (2.043 casos) i 14-17 anys (1.853 casos). El problema que presenta aquesta informació és que el Ministeri de l'Interior no distingeix entre abús sexual, agressió sexual, i prostitució, ja que els engloba dins la categoria '*Otros contra la libertad/indemnidad sexual*', a excepció del cas d'agressió sexual amb penetració.

Respecte al ciber-assetjament sexual a menors, les dades proporcionades pel Ministeri de l'Interior indiquen que l'any 2015 es van denunciar 1.233 casos, dels quals el 67% van tenir com a víctima una dona i el 33% un home. En relació a l'edat de les víctimes, no realitza cap distinció.

Com es pot observar, totes aquestes dades només proporcionen informació sobre les victimitzacions produïdes quan la víctima ha interposat una denúncia, el que impossibilita conèixer la magnitud real del problema. Per això es considera important disposar d'enquestes de victimització que permetin proporcionar les dades necessàries per a conèixer la realitat criminològica d'aquest tipus de delictes.

Aquí és on rau el principal problema, i és que actualment a Espanya no disposem d'enquestes de victimització donat que no hi ha cap organisme que s'encarregui de realitzar-les. La última enquesta disponible va ser la portada a terme per l'Observatori Andalus de la Delinqüència (ODA) l'any 2009, basant-se en el qüestionari *International Crime Victim Survey* (ICVS).

Aquesta enquesta presentava limitacions, ja que amb les agressions sexuals s'havien inclòs les victimitzacions relatives als abusos i assetjaments sexuals,

per tant, no permetia tenir una referència específica segons el tipus de delictes. Això cal afegir, que estava dirigida únicament a les dones, ja que les agressions sexuals en que la víctima era un home, es van incloure dintre de la categoria “delictes contra les persones”. Per consegüent, tampoc va permetre diferenciar la victimització sexual segons el gènere.

De la mateixa manera que en el cas de Catalunya, a la Taula 5, s'indiquen els principals estudis realitzats a Espanya especificant el tipus de victimització segons el gènere de la víctima. Els resultats confirmen que les dones pateixen més aquests tipus d'atemptats.

Taula 5

Estudis realitzats a Espanya sobre prevalença de la victimització sexual

Estudi	Any	Tamany de la mostra	Tipus victimització	Victimització (%)	
				Dona	Home
López, F., Carpintero, E., Hernández, A., Martín, M.J. y Fuentes, A. (1995). Prevalencia y consecuencias del abuso sexual al menor en España. <i>Child Abuse & Neglect</i> , 19(9), 1039-1050	1995	1821 (ciudadans adults)	Abusos sexuals	22,50%	15,20%
De Paúl, J., Milner, J.S. y Múgica, P. (1995). Childhood maltreatment, childhood social support and child abuse potential in a Basque sample. <i>Child Abuse & Neglect</i> , 19(8), 907-920	1995	403 (estudiants universitaris)	Abusos sexuals	14,90%	9,70%
Cantón, D. y Justicia, F. (2008). Afrontamiento del abuso sexual infantil y ajuste psicológico a largo plazo. <i>Psicothema</i> , 20(4), 509-515	2008	1162 (estudiants universitaris)	Abusos sexuals	10%	6,50%
Tamarit, J.M., Guardiola, M., Hernández-Hidalgo, P. y Padró-Solanet, A. (2014). La victimización sexual de menores de edad: un estudio de sentencias. <i>Revista Española de Investigación Criminológica</i> , 20(5)	2014	366 sentencias / 420 víctimes (menors d'edat)	Victimització sexual	69,80%	18,80%
Pereda, N., Abad, J. y Guilera, G. (2016). Lifetime prevalence and characteristics of child sexual victimization in a community sample of Spanish adolescents. <i>Journal of Child Abuse</i> , 25(2), 142-158	2015	1105 estudiants	Victimització sexual	14,20%	4,10%
Jauregui, A. El "círculo victimal" en la victimización sexual infantil. Trabajo de Fin de Grado en Criminología, 2015. Euskal Herriko Unibertsitatea / Universidad del País Vasco	2015	64 sentencias	Victimització sexual infantil	74%	26%

Nota. Font: López, F., Carpintero, E., Hernández, A., Martín, M.J. y Fuentes, A., 1995; De Paúl, J., Milner, J.S. y Múgica, P., 1995; Cantón, D. y Justicia, F., 2008; Tamarit, J.M., Guardiola, M., Hernández-Hidalgo, P. y Padró-Solanet, A., 2014; Pereda, N., Abad, J. y Guilera, G., 2016; Jauregui, A., 2015. Elaboració: Gemma Hernández

4.3 Prevalença de la Victimització sexual a la Unió Europea

Segons les dades publicades a la pàgina web de l'Oficina Europea d'Estadística (EUROSTAT), l'any 2014, les victimitzacions per violació i agressió sexual es detallen a la Taula 6.

Taula 6

Víctimes per violació i agressió sexual segons el gènere

GEO/TIME	Víctimes per violació		Víctimes per agressió sexual	
	Homes	Dones	Homes	Dones
Belgium	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Bulgaria	0,00%	0,36%	2,20%	0,43%
Czech Republic	1,14%	1,53%	1,81%	1,68%
Denmark	0,94%	1,04%	1,85%	2,56%
Germany (until 1990 former territory of the FRG)	9,28%	17,06%	0,00%	0,00%
Estonia	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Ireland	1,16%	1,04%	6,71%	3,73%
Greece	0,22%	0,47%	0,00%	0,00%
Spain	3,04%	2,92%	14,88%	14,09%
France	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Croatia	0,67%	0,74%	0,70%	0,71%
Italy	0,00%	0,00%	3,31%	6,38%
Cyprus	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Latvia	0,05%	0,13%	0,31%	0,19%
Lithuania	0,02%	0,22%	0,23%	0,19%
Luxembourg	0,22%	0,17%	0,81%	0,45%
Hungary	1,46%	0,63%	0,35%	0,43%
Malta	0,00%	0,03%	0,11%	0,12%
Netherlands	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Austria	1,31%	1,92%	2,13%	1,83%
Poland	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Portugal	0,37%	0,41%	2,15%	2,35%
Romania	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Slovenia	0,00%	0,09%	0,53%	0,30%
Slovakia	0,00%	0,21%	0,80%	0,92%
Finland	0,77%	2,11%	0,00%	0,00%
Sweden	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
England and Wales	75,25%	63,46%	50,83%	54,01%
Scotland	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Northern Ireland (UK)	2,34%	1,36%	2,37%	1,66%
Iceland	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Liechtenstein	0,02%	0,01%	0,01%	0,01%
Norway	1,31%	2,46%	2,41%	2,08%
Switzerland	0,00%	1,30%	5,14%	5,22%
Montenegro	0,00%	0,01%	0,02%	0,03%
Former Yugoslav Republic of Macedonia, the	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Albania	0,12%	0,09%	0,11%	0,09%
Serbia	0,15%	0,14%	0,20%	0,43%
Turkey	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Bosnia and Herzegovina	0,00%	0,02%	0,02%	0,07%

Kosovo (under United Nations Security Council Resolution 1244/99)	0,17%	0,06%	0,02%	0,08%
---	-------	-------	-------	-------

Nota. Font: elaboració pròpia a partir de les dades publicades a EUROSTAT.

Com es pot observar, Anglaterra i Gales tenen els percentatges més elevats de victimització tant en els delictes per violació com en els d'agressió sexual, seguit d'Alemanya i Espanya.

Si tenim en compte que el nombre total de victimitzacions és molt superior en el cas de les dones (41.308 en delictes per violació i 54.484 per agressió sexual) que en el dels homes (4.052 en delictes per violació i 10.473 per agressió sexual), el fet de que ambdós presentin percentatges similars no implica que pateixin el mateix grau de violència sexual.

A Suècia, la *Swedish Crime Survey* ens proporciona dades sobre delictes sexuals i abusos a menors.

En referència al delicte de violació i altres delictes sexuals, el percentatge de victimització durant l'any 2015 ha estat d'un 3% en el cas de les dones i un 0,4% en el cas dels homes. Respecte als abusos sexuals, es van detectar 4.070 casos en menors entre 0 i 6 anys i 10.400 casos en menors entre 7 i 14 anys. En relació al gènere, el 37% eren nenes i el 63% nens.

Al Regne Unit i Gales, l'*Office for National Statistics*, presenta les dades de denúncies policials sobre delictes sexuals tal i com mostra la Taula 7.

Taula 7

Delictes sexuals registrats per la policia en proporció a les víctimes

	Abril '13 - Març '14	Oct. '14 - Set. '15	Oct. '15 - Set. '16
	Nombre de delictes (milers)		
Víctimes	3.108	3.302	3.574
Delictes sexuals registrats per la policia	64	100	112
Proporció	2,1	3,0	3,1

Nota. Font: elaboració pròpia a partir de les dades publicades a l'Office for National Statistics.

L'any 2007, la Unió Europea va crear l'Agència dels Drets Fonamentals (FRA) amb l'objectiu de proporcionar assessorament als Estats membres en relació a estudis sobre drets fonamentals. Entre les seves funcions estan la realització d'enquestes a gran escala i els estudis comparats dins l'àmbit jurídic o social.

Al març del 2014, l'Agència va publicar les dades sobre l'enquesta 'Violència de gènere contra les dones: una enquesta a escala de la UE'. En relació a la violència sexual les dades obtingudes van ser:

- Al voltant de 3,7 milions de dones de la UE van ser víctimes d'aquest tipus de violència durant els 12 mesos anteriors a l'enquesta (2% de dones entre 18-74 anys).
  - Prevalença general de la violència física i sexual: 1 de cada 3 dones (33%) han experimentat aquest tipus de violència des dels 15 anys;
  - Al voltant del 8% de les dones van experimentar aquest tipus de violència durant els 12 mesos anteriors a l'entrevista.
  - El 22% de les dones entrevistades havien patit aquest tipus de violència per part de les seves parelles des dels 15 anys.

Al ser una enquesta per a dones, no podem obtenir les dades del gènere masculí, a més, tampoc especifica el tipus de delictes sofert per part de les víctimes.

A la Taula 8 s'indiquen els principals estudis realitzats a Europa especificant el tipus de victimització segons el gènere de la víctima.

Taula 8
Estudis realitzats sobre la prevalença de la victimització sexual a Europa

Estudi	País i Any	Tamany de la mostra	Tipus victimització	Tasa victimització %	
				Dona	Home
De Haas, S., Van Berlo, W., Bakker, F., Vanwesenbeeck, I. (2012). Prevalence and characteristics of sexual violence in the Netherlands, the risk of revictimization and pregnancy: results from a national population survey. <i>Violence Vict.</i> 2012;27(4):592-608.	Holanda, 2012	6000 (dones i homes entre 15 i 70 anys)	Violència sexual	56%	21,00%
Krahé, B., Tomaszewska, P., Kuyper, L., Vanwesenbeeck, I. (2014). Prevalence of sexual aggression among young people in Europe: A review of the evidence from 27 EU countries. <i>Aggression and Violent Behavior</i> , 19, 545-558.	Alemanya, Holanda, 2014	113 estudis sobre prevalença a 27 països de la UE	Victimització sexual	92%	62,00%
Krahé, B., Berger, A. (2016). Gendered pathways from child sexual abuse to sexual aggression victimization and perpetration in adolescence and young adulthood. <i>Child Abuse & Neglect</i> , 63, 261-272.	Alemanya, 2016	2251 (estudiants universitaris de Berlín i Brandenburg)	Relació entre l'abús sexual infantil i la victimització sexual en l'adolescència	11,40%	8,50%
Allroggen, M., Rau, T., Ohlert, J., Fegert, J. (2017). Lifetime prevalence and incidence of sexual victimization of adolescents in institutional care. <i>Child Abuse & Neglect</i> .	Alemanya, 2017	322 (adolescents de 20 centres residencials)	Victimització sexual	47%	8%

Nota. Font: De Haas, S., Van Berlo, W., Bakker, F., Vanwesenbeeck, I., 2012; Krahé, B., Tomaszewska, P., Kuyper, L., Vanwesenbeeck, I., 2014; Krahé, B., Berger, A., 2016; Allroggen, M., Rau, T., Ohlert, J., Fegert, J., 2017. Elaboració: Gemma Hernández

4.4 Prevalença de la victimització sexual als Estats Units

El Departament de Justícia dels Estats Units va publicar, l'any 2015, les dades relatives a la victimització. A la Taula 9 es pot observar com, les dones entre 12 a 24 anys, van ser les més victimitzades:

Taula 9

Delictes violents (percentatge per 1000 persones de 12 anys ó majors)

	2014	2015
Violació / agressió sexual	1,1	1,6
<i>Segons el gènere (percentatge de victimització violenta, inclou violació / agressió sexual)</i>		
Dona	19,1	21,1
Home	21,1	15,9
<i>Segons l'edat (percentatge de victimització violenta, inclou violació / agressió sexual)</i>		
12-17	30,1	31,3
18-24	26,8	25,1
25-34	28,5	21,8
35-49	21,6	22,6
50-64	17,9	14,2
65 o més	3,1	5,2

Nota. Font: elaboració pròpia a partir de les dades publicades al Departament de Justícia dels Estats Units.

5. Hipòtesis

- El principal tipus de delicte sexual que pateixen les víctimes serà el d'abús sexual.
- Les dones tindran percentatges més alts de victimització sexual que els homes.
- Les dones en edats compreses entre 18 i 35 anys tindran percentatges més elevats d'agressió sexual que els homes.
- Els menors en edats compreses entre menys de 13 anys fins als 17 anys, presentaran percentatges més elevats d'assetjament sexual que els adults.
- Les víctimes de delictes sexuals pateixen victimització secundària per part de les Institucions, especialment en el tracte amb el sistema judicial.
- El sistema judicial a Espanya abans de l'aparició de l'Estatut de la Víctima s'ha centrat més en la reinserció de l'agressor a la societat, que de proporcionar protecció a la víctima. .

6. Objectius

6.1 Generals

- Descriure el perfil de les víctimes de delictes sexuals (gènere i edat) segons el tipus d'atemptat sexual sofert (abús o agressió sexual, prostitució i ciber-assetjament).
- Conèixer les aportacions de l'Estatut de la Víctima per millorar la posició de les víctimes dins del sistema legal espanyol.
- Conèixer l'impacte de la violència institucional sobre les víctimes de violència sexual.

6.2 Específics

- Observar els percentatges de denúncies dels homes i de les dones.
- Conèixer els percentatges de denúncies de les víctimes segons l'edat d'aquestes.
- Comparar la prevalença de la victimització sexual a nivell nacional i internacional segons les dades oficials disponibles i els estudis basats en autoinforme.
- Comparar la situació de les víctimes dins del sistema judicial espanyol abans i a partir de l'entrada en vigor de l'Estatut de la Víctima.
- Analitzar els punts forts i els punts febles de la legislació actual que regula els delictes sexuals.
- Analitzar els efectes de la violència institucional en les víctimes de delictes sexuals.

7. Metodologia

7.1 Tipus d'investigació

La investigació utilitzada en el present treball és de tipus bibliogràfic (recopilació d'informació de les dades oficials i provinents de la literatura científica), i a més a més es desenvolupa una part empírica (enquesta i entrevistes semiestructurades), per tal d'explicar la relació de les variables i contrastar les hipòtesis plantejades.

7.2 Descripció de la mostra

El procediment de mostreig escollit és de tipus estratègic, en el qual, les unitats mostrals han estat seleccionades segons la conveniència.

Aquest procediment és senzill i es redueixen costos, però es veu afectada la representació de la mostra i per tant, no és possible mesurar la precisió de les estimacions i l'error comès.

La mostra està composta per persones de tots dos sexes, amb edats compreses entre els 13 anys fins a majors de 65 anys, amb residència a Catalunya. S'ha decidit realitzar l'estudi a nivell autonòmic per les limitacions d'espai i temps d'aquest treball. En base a les dades sobre la victimització sexual segons el gènere i l'edat de la víctima a Catalunya (Taules 1 i 2), les variables a partir de les quals s'assegura la representativitat són les que es detallen a continuació (Taules 10 i 11):

Taula 10

Variables a partir de les quals s'assegura la representativitat segons el gènere de la víctima

	Víctimes	
	<i>n</i>	%
Dones	100	82,64
Homes	21	17,36
Total	121	100,00

Nota. Font: elaboració pròpia.

Taula 11

Variables a partir de les quals s'assegura la representativitat segons l'edat de la víctima

	Dones		Homes		Total	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Menors de 13 anys	34	34	11	52,38	45	37,19
13-16 anys	19	19	5	23,81	24	19,83
17-21 anys	18	18	1	4,76	19	15,70
22-30 anys	22	22	3	14,29	25	20,66
31-40 anys	6	6	0	0	6	4,96
41-50 anys	1	1	1	4,76	2	1,65
51-60 anys	0	0	0	0	0	0
Majors de 60 anys	0	0	0	0	0	0
Total	100	100	21	100	121	100

Nota. Font: elaboració pròpia.

De la mostra inicial ($n=210$), es van descartar 89 participants ja que no proporcionaven la informació necessària, obtenint una mostra final de 121 persones.

7.3. Instruments

7.3.1. L'enquesta

S'ha dissenyat un qüestionari amb l'objectiu d'identificar quin és el perfil de la víctima de delictes sexuals (segons el gènere i l'edat), així com el grau de victimització secundària per part de les Institucions. L'enquesta ha estat confeccionada en llengua castellana per tal de poder arribar a un major nombre de població.

El qüestionari està estructurat, majoritàriament, per preguntes tancades, a excepció d'algunes preguntes semi-obertes (en que es donava la opció a la persona enquestada de proporcionar una resposta diferent a les indicades al qüestionari), i dues preguntes obertes (la núm. 17, amb la finalitat de conèixer si la víctima de delictes sexuals ho ha estat d'algun altre tipus de delicte; i la núm. 30, per obtenir dades de possibles víctimes sexuals en el cas de que l'enquestat hagi indicat que coneix alguna) (Annex 1).

Aquest qüestionari consta d'un bloc introductori que permet conèixer les dades sociodemogràfiques de les persones enquestades (edat, gènere, nacionalitat, residència, nivell educatiu i situació laboral).

Les 36 preguntes de que consta el qüestionari, han estat dividides en sis blocs:

- El primer bloc correspon a l'experiència de victimització sexual, amb cinc preguntes tancades, quatre preguntes semi-obertes i una pregunta oberta. A més, com a informació complementària, s'inclou la definició dels quatre delictes sexuals objecte del present estudi.
- El segon bloc analitza el tracte que la víctima ha rebut per part de la policia, i consta de dos preguntes tancades i quatre preguntes semi-obertes.
- El tercer bloc estudia el tracte proporcionat a la víctima per part de les Oficines d'Atenció a la Víctima, que a part d'incloure una petita explicació

sobre el seu funcionament, consta de dos preguntes tancades i dos preguntes semi-obertes.

- El quart bloc analitza el tracte de l'Administració de Justícia, i consta de dos preguntes semi-obertes.
- El cinquè bloc profunditza sobre el tracte rebut per part del personal mèdic, i consta de quatre preguntes tancades i una pregunta semi-oberta.
- El sisè i últim bloc s'ha creat per a que les persones enquestades que a la primera pregunta (Annex 1) hagin contestat 'NO', puguin indicar si coneixen alguna víctima de violència sexual. En aquest cas, les preguntes realitzades son específiques per tal de que l'enquestat proporcioni la informació necessària sense que hagi de donar més explicacions que podrien correspondre a la víctima, però que ens proporciona informació molt útil per a l'objectiu d'aquest treball.

Taula 12

Les variables d'estudi i les preguntes del qüestionari

Variable	Definició	Preguntes que es corresponen a l'enquesta
Victimització sexual	Subjecte que ha patit un delictes d'agressió sexual, abús sexual, prostitució o <i>online child grooming</i>	1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 16, 23, 24, 25, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35
Gènere	Sexe de la víctima	Apartat A, 30
Edat	Edat que tenia la víctima quan va patir els fets	3, 30
Àmbit geogràfic	Ciutat de Catalunya on es va produir la victimització sexual	2
Victimització secundària	En el tracte de la víctima amb les Institucions poden sorgir determinats factors que fan que la víctima se senti més vulnerable	13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 26, 27, 36

Nota. Font: Elaboració pròpia

7.3.2. Les entrevistes

Com a informació complementària s'han dissenyat dues entrevistes semiestructurades.

7.3.2.1 Entrevista a la Responsable de l'Àrea de Reparació i Atenció a la Víctima a Barcelona, de la Direcció General d'Execució Penal i Justícia Juvenil del Departament de Justícia.

En un principi, l'objectiu era poder proporcionar un qüestionari a totes les Oficines d'Atenció a la Víctima de Catalunya per tal de poder recollir dades de primera

mà de les víctimes de violència sexual. Davant la negativa del Departament de Justícia, es va sol·licitar una autorització per a poder entrevistar a la responsable de l'Àrea de Reparació i Atenció a la Víctima. L'objectiu d'aquesta entrevista, formada per 15 preguntes, ha estat conèixer el funcionament de les Oficines d'Atenció a la Víctima, el tractament que aquesta rep durant tot el procés i si existeix col·laboració entre les diferents Institucions implicades (Annex 2).

7.3.2.2 Entrevista amb el Responsable de l'Àrea d'Atenció a la Víctima dels Mossos d'Esquadra de la ciutat de Lleida.

Per realitzar aquesta entrevista, també semiestructurada, es va sol·licitar l'autorització corresponent per mitjà de la pàgina web del Departament d'Interior. Un cop realitzats els tràmits pertinents, es va portar a terme amb la finalitat d'obtenir informació respecte al nombre de denúncies per delictes sexuals i el tipus de víctima que denuncia. Aquesta entrevista consta de 14 preguntes (Annex 3).

7.4 Les variables

Les variables a analitzar en aquest treball seran la victimització sexual, la victimització secundària, les característiques sociodemogràfiques (edat i gènere) i l'àmbit geogràfic (Catalunya), i es centrarà en els delictes d'abús sexual, agressió sexual, prostitució i assetjament sexual per mitjà d'Internet (ciberassetjament o *online child grooming*).

7.5 Procediment de recollida de dades

En quant a la recollida de dades, s'han efectuat 210 entrevistes a través d'Internet. La mostra objecte de l'entrevista no va ser seleccionada per mitjà de criteris aleatoris. No obstant això, als enquestats que van respondre "No" a la pregunta número 1 "*¿Te ha ocurrido, alguna vez, que alguien haya intentado cogerte, tocarte o agredirte con fines sexuales?*", se'ls va demanar passar directament a l'apartat G) en que es preguntava si coneixien alguna altra persona que sí que hagués estat victimitzada sexualment (Annex 1).

Per a realitzar les entrevistes es va enviar un enllaç de l'enquesta a través d'Internet (per mitjà del correu electrònic, les xarxes socials i el fòrum de la UOC) per tal de que fos contestada tant per homes com per dones, de diferents franges

d'edat, residents a Catalunya, per tal de que la mostra fos el més representativa possible.

Per obtenir informació sobre l'atenció que reben les víctimes de delictes sexuals quan arriben al servei d'urgències, es va sol·licitar autorització per mantenir una entrevista amb els principals centres sanitaris de Catalunya: Hospital Sant Joan de Déu, Hospital Clínic de Barcelona, Hospital de la Vall d'Hebron, Hospital Dr. Josep Trueta de Girona, Hospital Universitari Arnau Vilanova de Lleida i Hospital Universitari Joan XXIII de Tarragona. Únicament es va obtenir resposta de l'Hospital Sant Joan de Déu, que va denegar la petició donada la gran quantitat d'investigadors interessats en aquest tipus de dades, i per tant, no ha estat possible incloure aquesta informació en el treball.

No obstant, es té constància de que l'Hospital Clínic va crear, l'any 1994, un protocol d'actuació per les víctimes de delictes sexuals, dirigit als professionals de la salut i amb l'objectiu de proporcionar unes pautes d'actuació a seguir amb aquestes.

7.6 Anàlisi de dades

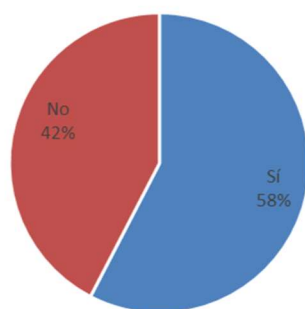
L'enquesta sobre delictes sexuals ha estat realitzada per mitjà de l'aplicació "Formularis" de *Google*. Les respostes obtingudes s'han guardat en un full d'Excel a partir del qual s'ha realitzat l'explotació de les dades objecte del present treball de recerca.

8. Resultats

8.1 Victimització sexual a Catalunya

Els resultats obtinguts a l'enquesta posen de manifest que més de la meitat dels enquestats han patit algun tipus de victimització sexual al llarg de la seva vida, tal i com s'indica a la Figura 3:

1. ¿Te ha ocurrido, alguna vez, que alguien haya intentado cogerte, tocarte o agredirte con fines sexuales?

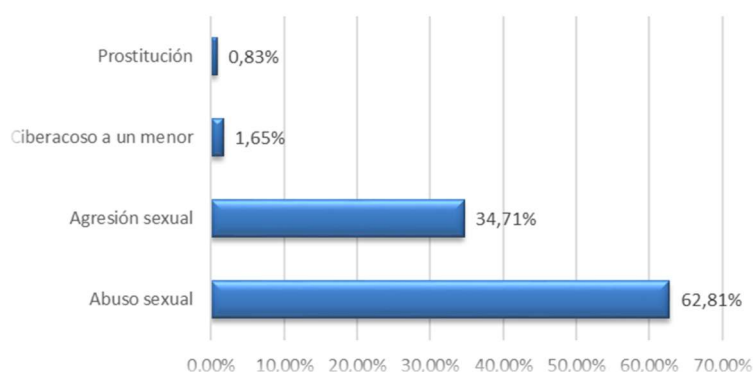

Figura 3. Dades relatives a la victimització sexual (n=121)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes en l'enquesta⁹

Com es pot comprovar a la Figura 4, el delictes més comú és l'abús sexual, que representa un 62,81% (n=76) dels casos de victimització, seguit de l'agressió sexual amb un 34,71% (n=42) dels casos.

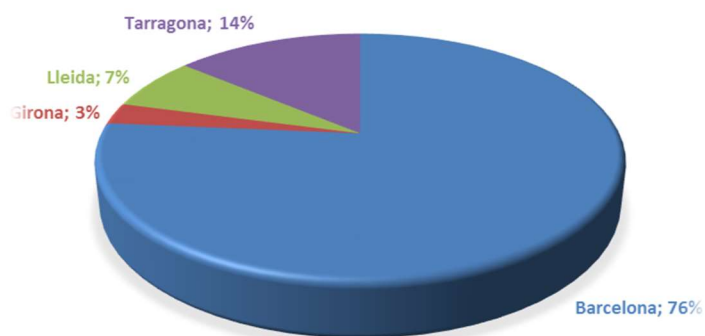
4. Respecto a lo que ocurrió, ¿podrias decirme de que tipo de delito fuiste víctima?

Figura 4. Tipus de delictes sexuals més habituals (n=121)

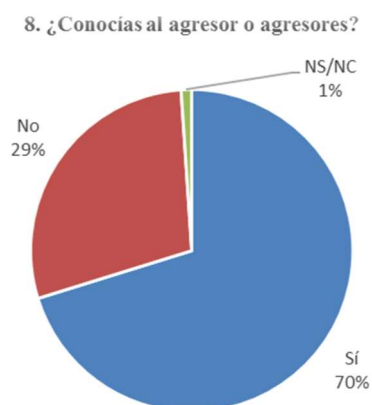
A la Figura 5 es mostra la victimització sexual segons l'àmbit geogràfic. La ciutat que presenta l'índex més elevat de victimització sexual, amb un 76% (n=92), és Barcelona, seguit de Tarragona amb un 14% (n=17) i Lleida amb un 7% (n=8).

⁹ Si no s'indica el contrari, les figures són d'elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes en l'enquesta.

Figura 5. Ciutat en que es va produir la victimització sexual ($n=121$)

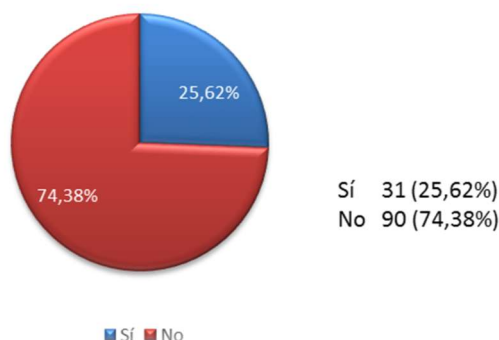
En el 70% ($n=84$) dels casos, la víctima coneixia al seu agressor, dada que contrasta amb l'obtinguda en els casos en que la víctima desconeixia la identitat del seu agressor que representa un 29% ($n=35$).

Figura 6. Relació de la víctima amb l'agressor o agressors ($n=121$)

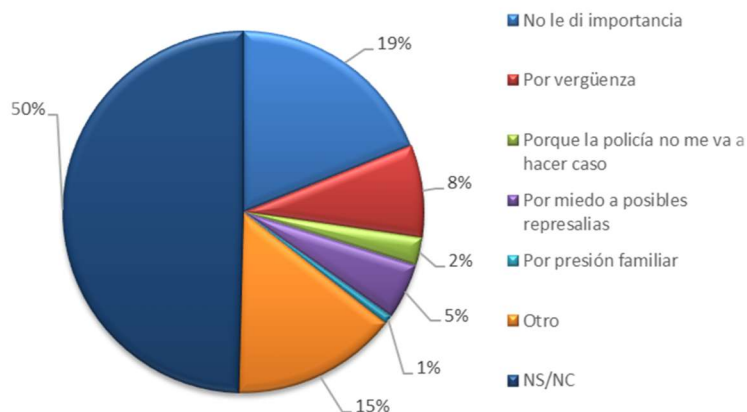
En relació a la denúncia dels fets, crida l'atenció que només en el 25,62% ($n=31$) dels casos es va interposar denúncia a la policia.

11. ¿Denunciaste los hechos a la policia?

Figura 7. Denúncia dels fets a la policia (n=121)

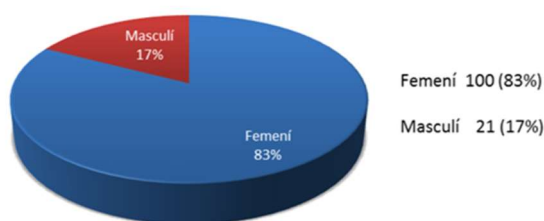
L'explicació proporcionada per les víctimes a la falta de denúncies les podem observar a la Figura 8. El 19% (n=23) no va donar importància al fet delictiu, el 8% (n=10) no va denunciar per vergonya, el 5% (n=6) per por a possibles represàlies. La meitat de les víctimes no van voler explicar el motiu pel qual no van denunciar i un 15% (n=18) van indicar altres raons, com per exemple, ser molt petites en el moment dels fets o que preferien oblidar-los.

Figura 8. Motiu pel qual no va denunciar els fets a la policia (n=121)

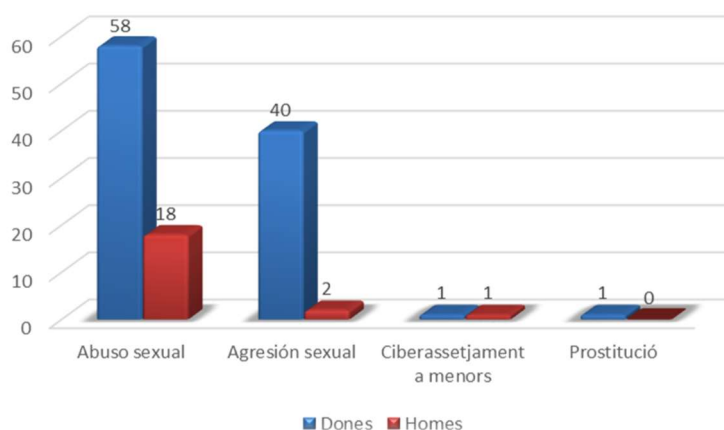
8.2 Variables sociodemogràfiques: el gènere i l'edat

En relació al gènere, les dones van ser les més vulnerables ja que el 83% (n=100) de les dones va afirmar haver estat víctima d'un delictu sexual, mentre que en el cas dels homes el percentatge de victimització sexual és més baix (17%).

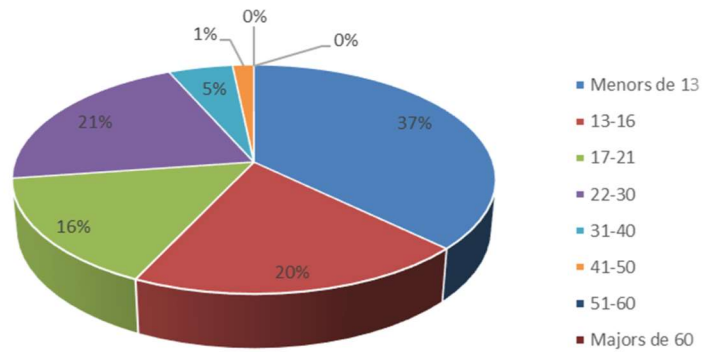
Figura 9. Víctimes de delictes sexuals segons el gènere (n=121)

A la Figura 10 es pot observar el tipus de delictes sexuals segons el gènere de la víctima, així les dones són les que més pateixen els abusos i les agressions sexuals, no obstant, no es pot passar per alt que els homes també són víctimes, especialment dels abusos sexuals.

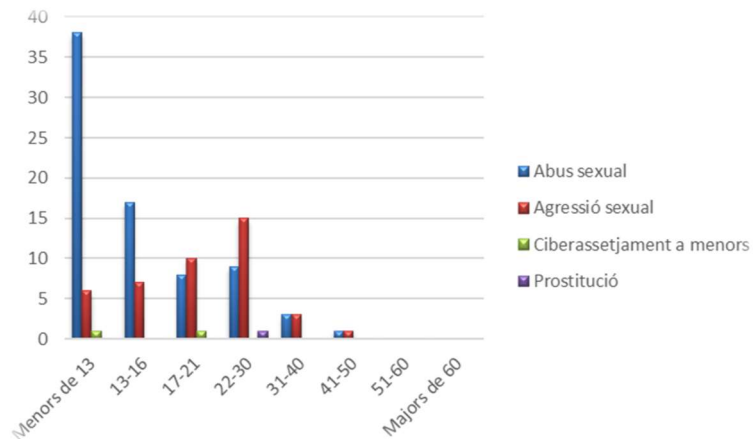
Figura 10. Tipus de delictes sexuals segons el gènere (n=121)

Pel que fa a la victimització sexual segons l'edat, predomina la franja dels menors de 13 anys amb un 37% (n=45). No obstant, s'ha de tenir en compte que els adults en edats compreses entre 22 i 30 anys representen un 21% (n=25) i els menors entre 13 i 16 anys un 20% (n=24).

Figura 11. Víctimes de delictes sexuals segons l'edat (n=121)

L'abús sexual és el delictes que més pateixen els menors, especialment en aquells que són menors de 13 anys i fins als 16 anys. A partir d'aquí, el delictes més habitual passa a ser el de l'agressió sexual, que predomina en aquelles víctimes amb edats compreses entre els 17 i els 30 anys.

Figura 12. Tipus de delictes sexuals segons l'edat (n=121)

8.3 Victimització secundària

En referència a la victimització secundària, les dades obtingudes de l'enquesta indiquen que les víctimes no tenen la sensació de sentir-se recolzades per part de les Institucions.

El 95% (n=115) de les víctimes no va donar una resposta sobre el tracte rebut per la policia, el que es podria explicar perquè, com ja s'ha comentat

anteriorment, només el 25% va interposar denúncia. No obstant, si tenim en compte aquesta xifra, les dades sobre el tracte policial són mínimes, un 3,31% ($n=4$) va indicar estar satisfeta i un 1,65% ($n=2$) va afirmar el contrari. Tot i així, aquestes dades no són representatives i caldria analitzar cas per cas.

Figura 13. Tracte rebut per la víctima per part de la policia ($n=121$)

A la Figura 14 es pot observar que el 99% ($n=120$) de les víctimes no va acudir a una Oficina d'Atenció a la Víctima del Delicte (en endavant OAVD), o bé perquè quan va succeir la victimització no existien o bé perquè moltes desconeixien de la seva existència.

Figura 14. Tracte rebut per la víctima per part de les OAVD ($n=121$)

Pel que fa al tracte que les víctimes van rebre per part del sistema judicial existeix un descontent generalitzat, donat que en el 97% ($n=117$) dels casos el judici no es va celebrar i el 2% ($n=2$) no van ser tractades de manera adequada.

Figura 15. Tracte rebut per la víctima per part del sistema judicial (n=121)

9. Discussió i conclusions

Un dels principals problemes de la violència sexual és la seva “naturalització” que es reflecteix en la majoria de legislació ja que estableixen definicions poc clares sobre aquest tipus de violència. Es manté una idea “natural” sobre el sexe, és a dir, les pràctiques sexuals heterosexuales son les considerades “normals” i es considera que la sexualitat de l’home prové dels seus impulsos biològics, de tal manera que l’home assumeix el rol actiu i la dona el rol passiu, provocant una situació de dominació basat en les relacions desiguals de poder (MacKinnon, 1987; Alberdi i Matas, 2002).

L’OMS (2002), per la seva banda, afirma que l’objectiu principal de la violència sexual és manifestar domini sobre la persona atacada, i això és així perquè la nostra societat està basada en l’autoritat patriarcal, en que es produeixen diferències de gènere per mitjà d’actes violents amb una submissió sexual en que la víctima és en la majoria de casos una dona.

Com a resultat d’aquest sistema patriarcal en el que vivim i revisats els resultats obtinguts en el present treball, podem afirmar que les manifestacions més habituals de violència sexual son l’abús i l’agressió sexual, malgrat que el primer d’ells és la manera més freqüent de victimització, especialment en les dones en franges d’edat compreses entre menors de 13 anys fins als 16 anys (així ho mostren les Figures 4, 10 i 12), el segon és el que està més present en dones entre els 17 i els 30 anys.

Si comparem aquestes dades amb les publicades pels Mossos d'Esquadra en relació als fets penals coneguts en el període 2014-2016, tal i com s'indica a la Taula 12, en que la víctima era un menor, observem una evolució que tendeix a incrementar-se en relació als abusos i agressions sexuals, especialment en els primers, donat que l'any 2015 la prevalença de victimització era del 8% i al 2016 va passar a ser del 68%. En el cas de les agressions sexuals, del 7% al 2015 va arribar al 28% de victimització l'any 2016. En canvi, en el cas en que la víctima era adulta no s'han trobat diferències significatives, ja que l'any 2015 el percentatge va ser de l'1% i un 2% al 2016 per ambdós tipus de delictes.

Taula 13

Evolució dels fets penals coneguts per la policia

	Tipus victimització	Victimització (%)		
		2014	2015	2016
Víctima adulta	Agressió sexual	1%	1%	2%
	Abús sexual	0%	1%	2%
Víctima menor	Agressió sexual	-	7%	28%
	Abús sexual	-	8%	68%

Nota. Font: Balanç de seguretat i activitat policial. Policia de Catalunya. Edició 2016

A l'àmbit científic, molts estudis han demostrat que en els delictes d'abús sexual les víctimes són dones entre els 12 i els 17 anys (Pereda, Guilera i Abad, 2014; Soler, Parellada, Kirchner i Forn, 2012; Pereda, Abad i Guilera, 2015; Tamarit, Guardiola, Hernández-Hidalgo i Padró-Solanet, 2014; Jauregui, 2015).

Hem de tenir en consideració que les víctimes de delictes sexuals perden el seu estatus com a víctima donat que en la majoria de casos no denuncien els fets. Això és així, perquè es culpabilitza a les dones del que han patit, donat que vivim en una societat patriarcal que les considera responsables. Aquesta culpabilització fa que elles mateixes neguin el seu rol com a víctima i considerin que el que les ha passat no és denunciable. Aquests estereotips per desgràcia, estan presents en la seva relació amb les Institucions i fan que siguin qüestionades constantment.

En relació al percentatge de denúncies, els resultats obtinguts indiquen que és baix, només un 25,62% de les persones enquestades va afirmar haver acudit a la policia. Aquí s'ha de diferenciar respecte si l'agressor era o no conegut per la víctima i si aquest fet incideix en el major o menor nombre de denúncies. El

51% de les víctimes que coneixien al seu agressor no va denunciar els fets a la policia, i el 8% sí que ho va fer. En canvi, aquelles que no el coneixien, el 9% va denunciar els fets i el 18% no ho va fer, tal i com es pot comprovar a la Taula 14.

Taula 14

Percentatge de denúncia segons la relació amb l'agressor

	Sí	No	NS/NC
La víctima coneixia l'agressor	8%	51%	41%
La víctima no coneixia l'agressor	9%	18%	73%

Nota. Elaboració pròpia

Segons les dades disponibles de denúncies als Mossos d'Esquadra, l'any 2015 de 1.161 victimitzacions només es va interposar 1.023 denúncies. Es pot comprovar que no totes les víctimes denunciaven, segurament perquè l'agressor és conegut i aquesta té por a possibles represàlies o bé se sent amenaçada.

A Espanya, per conèixer quin és el percentatge de denúncies hem d'adreçar-nos a l'Anuari Estadístic del Ministeri de l'Interior, que presenta la informació de manera separada. Per una banda, el nombre de victimitzacions que es refereix a les denúncies interposades, d'altra banda, els fets coneguts que està compost per les infraccions penals conegudes pel sistema policial o bé per les denúncies interposades per la pròpia víctima o bé per l'actuació policial realitzada com a prevenció o investigació. L'any 2015, els fets coneguts van ser 8.689 dels quals 7.438 es van conèixer com a conseqüència de que la víctima va interposar denúncia. Com es pot comprovar, hi ha una part que no es va denunciar (segurament perquè era membre de la família o un conegut) i va ser la pròpia policia qui va investigar el fet.

Respecte a la victimització secundària per part de les Institucions, els resultats obtinguts no donen molta informació respecte al sistema policial donat que la majoria no va denunciar els fets. El que sí que indiquen és que el 99% no va acudir a una OAVD, ja que quan va ocórrer la victimització no existien. En referència a la pregunta realitzada sobre si consideraven que els seria d'ajuda una OAVD, el 19% va contestar que no i el 17,36% va contestar que sí.

Però on trobem més victimització secundària és en la relació de la víctima amb el sistema judicial, ja que únicament l'1% de les víctimes afirma estar satisfeta

amb aquest, el 2% es va sentir atacada i el 97% va respondre diversitats de casuístiques, com per exemple, que el seu cas no va arribar a judici.

En relació a l'opinió general sobre les Institucions, el 60% aproximadament no s'ha pronunciat i només un 10% les ha valorat amb un cinc en una escala de l'1 al 10.

De les dues entrevistes realitzades es conclou que existeix cooperació entre les diferents Institucions implicades en el procés. Si la víctima acudeix a l'hospital, el metge que l'atén avisa immediatament als Mossos d'Esquadra, de la mateixa manera que si la víctima acudeix a una OAVD. Des de les Institucions s'intenta reduir la victimització secundària ja que se li proporciona assessorament, assistència sanitària i psicològica, i acompanyament durant tot el procés, i un cop finalitzat se li fa un seguiment. Però tot i així, reduir aquest tipus de victimització és complicat, donat que com han mostrat els resultats, especialment al judici, la víctima és atacada posant en dubte la seva declaració.

La legislació actual és molt limitada pel que respecta als drets de les dones, primer, perquè l'àmbit normatiu en que se situa la violència masclista diferencia segons si s'ha produït en l'àmbit de la parella o en el laboral, el que fa que moltes vegades dificulti la seva comprensió donant lloc a actuacions deficientes. Segon, perquè la Llei sobre violència masclista deixa fóra la violència institucional.

El sistema judicial al nostre país no està preparat per protegir la víctima, de fet, en els delictes sexuals, moltes vegades no és fins al moment del judici quan aquesta se sent atacada per un sistema que l'hauria de protegir. El fet que la defensa de l'agressor faci preguntes sobre determinats aspectes de la seva vida privada fa que el seu testimoni quedi desacreditat. L'objectiu de l'Estatut de la víctima és el de protegir-la, però és insuficient per evitar la victimització secundària.

10. Limitacions, fortaleces i implicacions pràctiques de l'estudi

10.1 Limitacions

Aquest treball presenta una sèrie de limitacions que s'han de tenir en compte a l'hora d'avaluar els resultats obtinguts.

Per una banda, al realitzar una enquesta online és complicat aconseguir una proporcionalitat entre edat i gènere de la mostra. En aquest sentit no es va aconseguir, ja que la gran majoria de respostes provenien del gènere femení amb edats compreses entre els 17 anys i els majors de 60 anys.

D'altra banda, les dades oficials disponibles mesuren de manera molt diferent la prevalença de la victimització sexual, el que dificulta la seva comparació amb les dades obtingudes.

No obstant, els resultats d'aquesta investigació confirmen les hipòtesis plantejades inicialment.

10.2 Fortaleses de l'estudi

El primer pas per aconseguir acabar amb la xifra negra de la criminalitat dels delictes sexuals és per mitjà de les enquestes de victimització, de tal manera que permetin creuar les dades obtingudes amb les publicades pels diferents organismes oficials. Només així s'aconseguirà conèixer la magnitud real d'aquest tipus de delinqüència. I és el que s'ha defensat en tot moment en aquest treball d'investigació, a més, aquest sistema es pot extrapolar a poblacions més grans o més petites segons la conveniència, i a qualsevol tipus de delinqüència.

10.3 Implicacions pràctiques

De la present investigació, es pot concloure que existeix una relació entre ser dona i patir victimització sexual, a més, l'edat també influeix donat que les franges més propenses a patir aquest tipus de delictes són les situades entre els menors de 13 anys i els 30 anys.

Un dels principals problemes de la violència sexual son les situacions de dominació de l'home respecte la dona, donat que la nostra societat es basa en el patriarcat. Per això és important fomentar sistemes de criança basats en la igualtat de gènere i implantar a les escoles plans d'estudis per tal de modificar les relacions de gènere. De la mateixa manera que en la violència masclista, seria interessant la participació de l'home en les campanyes contra la violència sexual. El fet de que aquest participi en iniciatives col·lectives fa entreveure que pot adoptar mesures per reduir la tendència a la violència.

En relació a la invisibilitat de les víctimes, aquesta no es deu tant a l'absència de dades com a d'altres causes que impedeixen obtenir la magnitud real del problema. Sense aquesta informació no és possible dissenyar polítiques públiques d'intervenció i ens fa entendre que la nostra societat no disposa de les eines suficients per fer front a aquest tipus de violència. Per això es considera essencial disposar d'un grup especialitzat que s'encarregui de realitzar enquestes de victimització amb caràcter anual i que permeti disposar d'una 'foto' amb la que poder establir plans de prevenció específics per a cada tipologia victimal. A més, donat que les dades oficials disponibles mesuren de manera diferent la victimització, seria imprescindible unificar els criteris per tal de poder creuar aquestes dades amb les obtingudes en les enquestes, de tal manera que es pugui conèixer quin és el percentatge de xifra negra i proposar objectius per tal de reduir-la.

En l'àmbit de la victimització secundària és fonamental que existeixi una coordinació entre les diferents entitats que tracten amb la víctima. Per a això, tant la Generalitat a Catalunya com el Govern a l'estat espanyol, han de disposar centres d'atenció integral a les víctimes amb professionals especialitzats.

De cara al judici, que és on més victimització s'ha detectat, seria molt interessant què, de la mateixa manera que s'accepta la prova preconstituent en els menors, s'implantés per a les víctimes adultes, ja que implicaria que aquestes no haurien de tornar a reviure i explicar els fets, i per tant, el grau de recuperació emocional seria major.

No volem acabar aquest treball sense fer esment a la problemàtica de la legislació actual en matèria de delictes sexuals. Les lleis resulten molt limitades pel que fa al dret de les dones. El sistema penal no només ha d'incloure les obligacions principals dels Estats envers les víctimes sinó que no pot oblidar quines són les funcions de les Institucions. En aquest sentit, s'ha detectat que a nivell internacional la legislació existent està basada en estereotips sobre qui pot o qui no pot ser víctima el que implica discriminació i tracte no imparcial dins del sistema judicial. Malgrat l'existència d'òrgans implicats en el tracte a la víctima, aquests estereotips hi continuen presents.

Tot i que la Llei de l'Estatut de la Víctima del Delicte intenta garantir els seus drets, les seves disposicions contenen mancances ja que son objecte de preguntes íntimes durant la investigació i el judici. Per aquest motiu, és primordial comptar amb professionals especialitzats per aquest tipus de situacions per tal d'evitar la victimització secundària i efectuar una reforma legislativa que modifiqui les limitacions que presenten les lleis actuals.

Referències

- Aebi, M. (2008). *Temas de criminología*. Madrid: Dykinson.
- Allroggen, M., Rau, T., Ohlert, J., Fegert, J. (2017). Lifetime prevalence and incidence of sexual victimization of adolescents in institutional care. *Child Abuse & Neglect*, 66, 23-30. Recuperat de: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/28214013>
- Arce, R., Fariña, F. (1995). Estudio psicosocial de la víctima. En M. Clemente (Ed.) *Fundamentos de la psicología jurídica*, 431-447. Madrid: Pirámide.
- Borja, A.B. (2014). El estado de las estadísticas de criminalidad en España. Trabajo de Fin de Máster en Intervención Criminológica y Victimológica. Universidad Miquel Hernández. Recuperat de: http://dspace.umh.es/bitstream/11000/2575/1/Ana%20Belen%20Borja%20Simon_602308.pdf
- Cantón, D., Justicia, F. (2008). Afrontamiento del abuso sexual infantil y ajuste psicológico a largo plazo. *Psicothema*, 20(4), 509-515. Recuperat de: <http://www.psicothema.com/resumen.asp?id=3515>
- De Haas, S., Van Berlo, W., Bakker, F., Vanwesenbeeck, I. Prevalence and characteristics of sexual violence in the Netherlands, the risk of revictimization and pregnancy: results from a national population survey. *Violence Vict.* 2012;27(4):592-608. Recuperat de: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22978077>
- De Paúl, J., Milner, J.S., Múgica, P. (1995). Childhood maltreatment, childhood social support and child abuse potential in a Basque sample. *Child Abuse & Neglect*, 19(8), 907-920. Recuperat de: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/014521349500053B>
- De Vicente, R. (1999-2000). Los delitos contra la libertad sexual desde la perspectiva de género. *Anuario de Derecho Penal*, 1-17. Recuperat de: https://www.unifr.ch/ddp1/derechopenal/anuario/an_1999_07.pdf
- Del Corral, P. *Asistencia a las Víctimas de Experiencias Traumáticas*. Recuperat de: [http://www.sociedadvascavictimologia.org/images/documentos/Materiales%20postgrado/1%20TEMAS%20INTRODUCTORIOS/4%20Victimizaci%C3%B3n%20primaria,%20secundaria%20y%20terciaria%20\(P.%20del%20Corral\).pdf](http://www.sociedadvascavictimologia.org/images/documentos/Materiales%20postgrado/1%20TEMAS%20INTRODUCTORIOS/4%20Victimizaci%C3%B3n%20primaria,%20secundaria%20y%20terciaria%20(P.%20del%20Corral).pdf)

- Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya. (7 / Octubre / 2016). Informe 2015 sobre la seguretat a Catalunya. Recuperat de: http://interior.gencat.cat/ca/el_departament/publicacions/seguretat/estudis_i_enquestes/informes_de_seguretat
- Díez, J., García, E. (2009). Encuesta a víctimas en España. Instituto Andaluz Interuniversitario de Criminología. Málaga: Tirant lo Blanch. Recuperat de: <http://www.oda.uma.es/informes/2009.pdf?PHPSESSID=924838d338007b71ae58ef501a482d6b>
- Echeburúa, E. (1992). Repercusiones psicológicas en las víctimas de agresiones sexuales. *EGUZKILORE. Cuaderno del Instituto Vasco de Criminología*(6), 131-135. Recuperat de: <http://www.ehu.eus/documents/1736829/2168388/18+-+Repercusiones+psicologicas+en+las+victimas.pdf>
- Echeburúa, E., De Corral, P., Amor, P.J. (2002). Evaluación del daño psicológico en las víctimas de delitos violentos. *Psicotema*(14), 139-146. Recuperat de: <https://www.unioviado.es/reunido/index.php/PST/article/view/7971>
- Echeburúa, E., Sarasua, B., Zubizarreta, I., De Corral, P. (2013). Tratamiento psicológico de mujeres víctimas de agresiones sexuales recientes y no recientes en la vida adulta. *Behavioral Psychology / Psicología Conductual*, 21(2), 249-269. Recuperat de: <http://studylib.es/doc/6916470/tratamiento-psicol%C3%B3gico-de-mujeres-v%C3%ADctimas-de>
- Esbec, E, Fernández-Sastrón, O. (2000). Aspectos psicopatológicos de la agresión sexual: antecedentes y una revisión sobre las nuevas líneas de investigación. *Psicopatología Clínica Legal y forense*, 1(0), 35-57. Recuperat de: <http://masterforense.com/pdf/2000/2000art3.pdf>
- European Union Agency for Fundamental Rights (FRA). *Violence against women: an EU-wide survey. Results at a glance*. Edició 2014. Recuperat de: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-results-glance>
- EUROSTAT. *Intentional homicide and sexual offences by legal status and sex of the person involved - number and rate for the relevant sex group. Edición 2014*. Recuperat de: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=crim_hom_soff&lang=en

- Finkelhor, D., Hotaling, G. (1984). Sexual abuse in the National Incidence Study of Child Abuse and Neglect: an appraisal. *Child Abuse & Neglect*, 8(1), 23-32.
- Finkelhor, D. (2007). Developmental victimology. The comprehensive study of childhood victimizations. En R.C. Davis,, A.J. Luirigio, , S.Herman. *Victims of crime*. Thousands Oaks, CA: Sage publications, 9-34.
- Fiscalía General del Estado. *Memoria elevada al Gobierno de S. M. Edición 2015*. Recuperat de:
https://fiscal.es/memorias/memoria2015/FISCALIA_SITE/index.html
- García, E., Díez, J.L., Pérez, F., Benítez, M.J., Cerezo, A.I. (2010). Evolución de la delincuencia en España: Análisis longitudinal con encuestas de victimización. *Revista Española de Investigación Criminológica*, 8, 1-27. Recuperat de: <http://www.criminologia.net/pdf/reic/ano8-2010/a82010art2.pdf>
- González F., Carrasco, M.A. (2016). Evaluación del perfil psicosocial en menores víctimas de abuso sexual. *Revista de Psicología Clínica con Niños y Adolescentes*, 3(2), 87-98. Recuperat de:
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5590678>
- Grup de Recerca en Victimització Infantil i Adolescent -GReVIA. DOSSIER PREMSA Recerca sobre la victimització que afronten les persones amb discapacitat intel·lectual i del desenvolupament. Recuperat de:
http://www.dincat.cat/dossier-estudi-victimitzaci%C3%B3-pdid_241249.pdf
- Hospital Universitari Clínic de Barcelona. (2012). *Guía asistencial de la violencia sexual*. Recuperat de:
http://www.hospitalclinic.org/files/guia_assist_violencia_sexuahcb.pdf
- Instituto Nacional de Estadística. *INEbase. Sociedad. Seguridad y justicia*. Recuperat de:
http://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/categoria.htm?c=Estadistica_P&cid=1254735573206
- Jauregui, A. (2015) El "círculo victimal" en la victimización sexual infantil. Trabajo de Fin de Grado en Criminología. Euskal Herriko Unibertsitatea / Universidad del País Vasco. Recuperat de:
<http://www.siiis.net/documentos/ficha/507008.pdf>
- Krahé, B., Berger, A. (2016). Gendered pathways from child sexual abuse to sexual aggression victimization and perpetration in adolescence and young adulthood. *Child Abuse & Neglect*, 63, 261–272. DOI:
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.10.004>

- Krahé, B., Tomaszewska, P., Kuyper, L., Vanwesenbeeck, I. (2014). Prevalence of sexual aggression among young people in Europe: A review of the evidence from 27 EU countries. *Aggression and Violent Behavior*, 19, 545–558. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.avb.2014.07.005>
- Muñoz, J. M. (2013). La evaluación psicológica forense del daño psíquico: propuesta de un protocolo de actuación pericial. *Anuario de Psicología Jurídica*, 23, 61-69. DOI: <http://dx.doi.org/10.5093/aj2013a10>
- López, F., Carpintero, E., Hernández, A., Martín, M.J., Fuentes, A. (1995). Prevalencia y consecuencias del abuso sexual al menor en España. *Child Abuse & Neglect*, 19(9), 1039-1050. Recuperat de: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/014521349500066H>
- Márquez, A.E. (2011). La victimología como estudio. Redescubrimiento de la víctima para el proceso penal. *Revista Prolegómenos - Derechos y Valores*, 14(27), 27-42. Recuperat de: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3698900>
- Ministerio del Interior. *Anuario estadístico. Edición 2015*. Recuperat de: http://www.interior.gob.es/documents/642317/1203602/Anuario_estadistico_2015_126150729_VF_v201610.pdf/e816d362-e46c-409d-8167-bba3f5fa5e28
- Montero, A., Cerda, C. (2002). Principales necesidades de atención de las víctimas de delitos sexuales. *Revista SOGIA*, 9, 31-36. Recuperat de: <http://www.cemera.cl/sogia/pdf/2002/IX3principales.pdf>
- Montiel, I., Carbonell, E.J., Salom, M. (2014). Victimizació infantil sexual online: online grooming, ciberabuso y ciberacoso sexual. En M.Lameiras, i E. Orts, *Delitos sexuales contra menores. Abordaje psicológico, jurídico y policial*. Valencia: Tirant lo Blanch: 203-224. Recuperat de: <https://www.researchgate.net/publication/275273999>
- Morcillo, N. (2014). *Victimología*. Centro Crímina para el Estudio y Prevención de la Delincuencia. Universidad Miguel Hernández. Recuperat de: <http://crimina.es/crimipedia/wp-content/uploads/2015/07/Victimología.pdf>
- Mossos d'Esquadra. Generalitat de Catalunya. (7 / Octubre / 2016). *Balanç de seguretat i activitat policial 2015*. Recuperat de: http://mossos.gencat.cat/web/.content/home/07_indicadors_i_qualitat/estadistica/evolucio_fets_penals_coneguts_policia_catalunya_2015.pdf

- Office for National Statistics (ONS). *Sexual offences. Edició 2015*. Recuperat de:
<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice/bulletins/crimeinenglandandwales/yearendingdecember2015#sexual-offences>
- Organización Mundial de la Salud. (2013). *Violencia sexual. Comprender y abordar la violencia contra las mujeres*. Washington, DC: WHO/RHR/12.37. Recuperat de:
http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/98821/1/WHO_RHR_12.37_spa.pdf?ua=1
- Panizo, V. (2011). El ciber-acoso con intención sexual y el child-grooming. *Cuadernos de criminología: revista de criminología y ciencias forenses*, 15, 22-33. Recuperat de:
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3795512>
- Pereda, N. (2013). *Victimització en la infància i l'adolescència*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.
- Pereda, N. (2016). ¿Uno de cada cinco? Victimization sexual infantil en España. *Papeles del psicólogo*, 37 (2), 126-133. Recuperat de:
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5573448>
- Pereda, N., Abad, J. y Guilera, G. (2016). Lifetime prevalence and characteristics of child sexual victimization in a community sample of Spanish adolescents. *Journal of Child Abuse*, 25(2), 142-158. Recuperat de: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26849005>
- Pereda, N., Abad, J., Guilera, G., Arch, M. (2015). Victimization sexual autorreportada en adolescentes españoles comunitarios y en colectivos de riesgo. *Gaceta sanitaria*, 29 (5). Recuperat de:
<http://www.gacetasanitaria.org/es/victimizacion-sexual-autorreportada-adolescentes-espanoles/articulo/S0213911115001004/>
- Pereda, N., Tamarit, J.M. (2013). *Victimització en col·lectius de risc*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.
- Pereira, A., Zubiaur, M. (2011). Sobre el origen de la violación. *ReCrim: Revista de l'Institut Universitari d'Investigació en Criminologia i Ciències Penals de la UV*, 6, 21-31. Recuperat de:
<http://www.uv.es/iccp/rekrim/rekrim11/rekrim11a02.pdf>
- Rodríguez, M.C. (2015). *Factores psicosociales asociados a la prostitución: la percepción social y de las trabajadoras sexuales*. Tesis Doctoral. Recuperat de: <http://hdl.handle.net/10366/128785>

- Saldaña, D., Jiménez, J., Oliva, A. (1995). El maltrato infantil en España: un estudio a través de los expedientes de menores. *Infancia y Aprendizaje*, 71, 59-68. Recuperat de: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=48502>
- Serrano, A. (1986). *El costo del delito y sus víctimas en España*. Madrid: UNED.
- Tamarit, J.M., Guardiola, M., Hernández-Hidalgo, P., Padró-Solanet, A. (2014). La victimización sexual de menores de edad: un estudio de sentencias. *Revista Española de Investigación Criminológica*, 20(5). Recuperat de: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5400015>
- Toledo, P., Boledón, E., Tur, N., Martínez, M.J. *Violències sexuals: un marc conceptual, teòric i ètic. Part 2: Marc jurídic internacional, estatal i autonòmic de les violències sexuals (matrimonis forçats, mutilacions genitals femenines, tràfic d'essers humans amb finalitat d'explotació sexual, assetjament i agressions sexuals)*. Grup de Recerca Antígona i Creació Positiva. Universitat Autònoma de Barcelona. Juliol de 2016. Recuperat de: http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/vm_abordatge_violenciessexuals_2.pdf
- Toledo, P., Pineda, M. *Violències sexuals: un marc conceptual, teòric i ètic. Part 1: Marc conceptual sobre les violències sexuals*. Grup de Recerca Antígona i Creació Positiva. Universitat Autònoma de Barcelona. Juliol de 2016. Recuperat de: http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/vmMarc-Conceptual-violencies-sexuals.pdf
- Truman, J., Morgan, R. (2015). *Criminal Victimization. U.S. Department of Justice. October 2016*. Recuperat de: <https://www.bjs.gov/content/pub/pdf/cv15.pdf>
- The Swedish National Council for Crime Prevention. *The Swedish Crime Survey. Edició 2016*. Recuperat de: <http://www.bra.se/bra/bra-in-english/home/crime-and-statistics/swedish-crime-survey.html>
- UNICEF. (1997). *Niños y violencia*. Recuperat de: <https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/digest2s.pdf>
- United Nations. (2015). *The World's Women*. Recuperat de: Violence against women. Chapter 6. <https://unstats.un.org/unsd/gender/chapter6/chapter6.html>

Villacampa, C., Torres, N. (2013). Políticas criminalizadoras de la prostitución en España. Efectos sobre las trabajadoras sexuales. *Revista Electrónica de Ciencia Penal y Criminología*, 15(06), 06:01-06:40. Recuperat de: <http://criminet.ugr.es/recpc/15/recpc15-06.pdf>

Villacampa, C., Gómez, M.J. (2016). Nuevas tecnologías y victimización sexual de menores por Online Grooming. *Revista Electrónica de Ciencia Penal y Criminología*, 18(02). Recuperat de: <http://criminet.ugr.es/recpc/18/recpc18-02.pdf>

Annexos

Annex 1: Encuesta sobre delitos sexuales

Esta encuesta forma parte de un Trabajo de Fin de Grado en Criminología. El objetivo es conocer el perfil de las víctimas de delitos sexuales, según el género y la edad, además de obtener información sobre el trato que han recibido por parte de la Policía, el Sistema Judicial, Hospitales y las Oficinas de Atención a la Víctima del Delito.

Te agradecería que contestaras con la mayor sinceridad posible. Los datos que se recojan en este cuestionario son absolutamente anónimos y confidenciales, y no serán empleados para otro fin que el que se ha explicado anteriormente.

Responder a la encuesta no te va a llevar mucho tiempo. Te agradecería que la reenviaras a otras personas para poder obtener un estudio más completo.

Muchas gracias por tu participación.

*Obligatorio

A) DATOS SOCIODEMOGRÁFICOS

Edad (en años) *

Menos de 13
Entre 13 y 16
Entre 17 y 21
Entre 22 y 30
Entre 31 y 40
Entre 41 y 50
Entre 51 y 60
Más de 60

Género *

Mujer
Hombre

Nacionalidad *

Española
Extranjera

Residencia *

Barcelona

Girona
Lleida
Tarragona

Nivel educativo *

Sin estudios
Estudios primarios (EGB / ESO)
Estudios secundarios (Bachiller / COU)
Formación Profesional
Estudios superiores (Universitarios, Doctorado, etc.)

Situación laboral *

Estudiante
Parado/a
En activo
Jubilado/a

B) SOBRE DELITOS SEXUALES

Antes de formularte las siguientes preguntas, te recuerdo que los datos que nos facilites serán tratados de manera anónima y confidencial.

1. ¿Te ha ocurrido, alguna vez, que alguien haya intentado cogerte, tocarte o agredirte con fines sexuales? *

Sí (si has seleccionado esta respuesta te agradecería contestaras los apartados B, C, D, E y F)

No (si has seleccionado esta respuesta, te agradecería contestaras el apartado G)

2. ¿En qué provincia te sucedió?

Barcelona

Girona

Lleida

Tarragona

Otro:

3. ¿Cuántos años tenías cuando te sucedió?

Menos de 13

13 a 16

17 a 21

22 y 30

31 a 40

41 a 50

51 a 60

Más de 60

A modo de información:

El abuso sexual sucede cuando el agresor abusa sexualmente de otra persona lo hace sin el consentimiento de ésta, sin violencia ni intimidación. Se puede producir entre adultos, de un adulto a un menor o entre menores.

Hablamos de agresión sexual cuando el agresor ataca sexualmente a la víctima con violencia e intimidación.

Respecto a la prostitución, nos referimos a ella cuando se utiliza a la víctima para que realice actos sexuales por dinero sin su consentimiento.

El acoso sexual a menores través de Internet, también llamado 'online child grooming', es una forma de abuso sexual de menores por parte de adultos mediante Internet.

4. Respecto a lo que ocurrió, ¿podrías decirme de que tipo de delito fuiste víctima?

Abuso sexual

Agresión sexual

Prostitución

Acoso sexual a menores través de Internet

5. ¿Cuántas veces te ha ocurrido?

Una vez

Dos veces

Tres veces

Cuatro veces

Cinco veces o más

6. ¿Dónde estabas cuando ocurrió?

En casa

En el barrio

En el trabajo

En otro barrio de tu ciudad

Otro:

7. ¿Cuántas personas participaron en la agresión?

Una persona

Dos personas

Tres o más personas

Otro:

8. ¿Conocías al agresor o agresores?

Sí

No (pasa a la pregunta 10)

9. ¿Era alguno de los que se indican a continuación?

Pareja

Expareja

Alguien de tu familia

Amigo cercano

Alguna persona de la escuela

Alguna persona del trabajo

Ninguno de los anteriores

Otro:

10. A parte de estos sucesos, ¿has sido víctima de alguno de otro delito?

Sí

No

¿Podrías indicar de qué tipo de delito fuiste víctima?

C) SOBRE EL TRATO RECIBIDO POR LA POLICÍA

11. ¿Denunciaste los hechos a la policía?

Sí

No (pasa a la pregunta 16)

12. ¿Quién lo denunció?

La víctima

Un familiar

Un amigo

Otro:

13. ¿Quedaste conforme con el trato recibido por la policía?

Sí

No (contesta a las preguntas 14 y 15)

14. ¿Podrías explicar el motivo?

No hicieron lo suficiente

No se interesaron por mí

No encontraron/detuvieron al autor o autores

No me trataron de manera adecuada

Otro:

15. ¿Qué crees que la policía podría haber hecho para ayudarte?

Haberme informado en todo momento sobre el proceso

Haber actuado más rápidamente

Haber tomado mi denuncia con seriedad y mostrarme más apoyo

Haberme proporcionado atención médica y psicológica

Otro:

16. ¿Podrías indicar el motivo por el cual el hecho no fue denunciado?

No le di importancia

Por vergüenza

Porque la policía no me va a hacer caso

Por miedo a posibles represalias

Por presión familiar

Otro:

D) SOBRE EL TRATO RECIBIDO EN LAS OFICINAS DE ATENCIÓN A LA VÍCTIMA

Las Oficinas de Atención a la Víctima del Delito son un servicio gratuito del Departament de Justícia que ofrece atención, soporte y orientación a las víctimas que han sufrido un delito.

A través de éstas se ofrece a las víctimas información y soporte de manera que puedan ejercer los derechos que la ley les reconoce.

17. En el momento de los hechos ¿acudiste a alguna de las Oficinas de Atención a la Víctima?

Sí

No, por desconocimiento (pasa a la pregunta 20)

No, por vergüenza (pasa a la pregunta 21)

No, por presión familiar (pasa a la pregunta 21)

Otro:

18. ¿Recibiste a apoyo por parte de este organismo?

Sí

No (pasa a la pregunta 21)

19. ¿Te informaron en todo momento sobre: (selecciona la que sea afirmativa)

tus derechos como víctima?

sobre el estado de tu denuncia?

los medios de que disponen para protegerte?

Otro:

20. ¿Si hubieras sabido que existían las Oficinas de Atención a la Víctima, crees que te habría sido de ayuda?

Sí

No

E) SOBRE EL TRATO RECIBIDO POR LA ADMINISTRACIÓN DE JUSTICIA

21. En el caso de que tu caso llegara a juicio, ¿Cuál fue el trato que recibiste durante el mismo?

Me trataron bien en todo momento y no me sentí atacada/o

No me trataron bien, me hicieron preguntas sobre lo que pasó, haciéndome sentir culpable

Otro:

22. ¿Crees que la sentencia que dictó el Juez fue:

Justa?

Demasiado severa?

No demasiado severa?

Injusta?

Otro:

F) SOBRE EL TRATO RECIBIDO POR EL PERSONAL MÉDICO

23. ¿Necesitaste atención médica?

Sí, me llevaron al hospital

Sí, me llevaron a urgencias

No (pasa a la pregunta 27)

24. ¿Quién te atendió?

Personal médico

Personal de enfermería

Otro:

25. ¿Necesitaste ingreso hospitalario?

Sí

No

26. ¿A parte del reconocimiento médico, te proporcionaron atención psicológica?

Sí

No

27. En general, ¿Qué opinión tienes de la atención que recibiste por parte de las Instituciones (policía, hospitales, Oficinas de Atención a la Víctima, ...)?

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Mala	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Muy buena

G) EN EL CASO DE QUE EL ENCUESTADO NO HAYA SIDO VÍCTIMA DE UN DELITO DE TIPO SEXUAL

28. ¿Conoces a alguna persona que haya sido víctima de algún delito de tipo sexual?

Sí

No (pasa a la pregunta 36)

29. ¿Podrías especificar el tipo de delito del cual fue víctima?

Abuso sexual

Agresión sexual

Prostitución

Acoso sexual a menores través de Internet

Otro:

30. Indica, por favor, qué edad tenía la víctima y el lugar de los hechos (tanto la ciudad como el sitio) cuando le sucedió.

---

31. ¿Conocía la víctima a su agresor?

Sí

No

32. ¿Denunció la víctima o algún familiar los hechos a la policía?

Sí, la víctima lo denunció
Sí, otra persona denunció los hechos por la víctima
No, los hechos no fueron denunciados
Otro:

33. ¿La víctima necesitó atención médica?

Sí, la llevaron al hospital / urgencias
Sí, pero por vergüenza no acudió al hospital / urgencias
No

34. ¿Acudió la víctima a alguna de las Oficinas de Atención a la Víctima del Departament de Justícia?

Sí
No
No, por desconocimiento
No, por vergüenza
No, por presión familiar
Otro:

35. Si los hechos fueron denunciados, ¿se celebró finalmente el juicio?

Sí, el agresor fue declarado culpable
Sí, pero el agresor fue exculpado
El juicio no se celebró por falta de pruebas
La víctima retiró la demanda
Otro:

36. En general, ¿Qué opinión tienes de la atención que reciben las víctimas por parte de las Instituciones (Policía, Hospitales, etc.)?

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Mala	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Muy buena

Muchas gracias por tu colaboración.

Annex 2: Entrevista a la responsable de l'Àrea de Reparació i Atenció a la Víctima

(Aquesta entrevista ha estat realitzada amb l'autorització de la Direcció General d'Execució Penal i Justícia Juvenil del Departament de Justícia. La persona entrevistada ha estat la Sra. Lidia Serratusell, cap de l'Àrea de Reparació i Atenció a la Víctima a Barcelona)

- 1. Quin és el perfil de les víctimes que acudeixen a les Oficines d'Atenció a la Víctima del Delicte (en endavant OAVD)? Quin percentatge venen soles / les deriva un altre organisme?**

Resposta:

La majoria de víctimes són dones, en edat adulta i de nacionalitat espanyola.

Les víctimes solen venir soles o acompanyades?

Resposta:

Normalment solen venir soles, excepte els menors que venen acompanyats. Segons qui tingui la tutela del menor, aquest pot venir acompanyat dels seus pares, dels tutors legals o de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (en endavant DGAIA).

Quin és el tracte que rep la víctima en la primera toma de contacte? (se l'atén de seguida, ha d'esperar, ha de demanar cita prèvia, acudeix directament)

Resposta:

Poden acudir per diferents vies:

- La víctima interposa una denúncia i la policia la deriva al nostre servei.
- La víctima acudeix a un hospital i aquest s'encarrega de derivar-la al nostre servei. A la ciutat de Barcelona l'encarregat de derivar les víctimes és l'Hospital Clínic.
- Per part de l'òrgan judicial
- Per part dels Serveis Socials

Recomanem cita prèvia però poden trucar per telèfon. Un cop explicat el cas i si la víctima vol continuar amb el procés, se la cita per una entrevista on s'avaluaran els factors de risc, l'ajuda que necessita, etc.

Cal a dir, que per acudir a una de les nostres oficines no cal que hagin presentat denúncia.

En alguns casos intervenen associacions que acompanyen a les víctimes, per tant, les OAVD si la víctima o alguna institució no demana la seva presència / intervenció, es mantenen al marge del cas.

Hi ha víctimes que truquen per telèfon i se'ls hi concerta una cita i no acudeixen. També hi ha víctimes que comencen amb el procediment / intervenció i desapareixen sense. Les raons poden ser múltiples: por, pressió familiar, etc.

2. En un principi us centràveu en víctimes violència de gènere i fins fa poc temps no tractàveu víctimes de delictes sexuals. Per què?

Resposta:

Això no és del tot cert. Les OAVD es van crear l'any 1996. Com a conseqüència de la *Llei 35/1995, d'11 de desembre, d'ajuts i assistència a les víctimes de delictes violents i contra la llibertat sexual*, la *Llei 27/2003, de 31 de juliol, reguladora de l'Ordre de protecció de les víctimes de la violència domèstica* i la *Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere*, les OAVD van passar a ser el punt de coordinació de les ordres de protecció en el cas de violència de gènere.

Aquestes ordres de protecció implicaven el contacte directe amb la víctima, estudi del seu entorn, proporcionar-li assessorament jurídic, psicològic, etc. Fer tot un seguiment que implicava molt de temps amb els escassos recursos disponibles (poc personal per a dedicar-se a altres tipus de víctimes), per això es va disparar l'atenció vers aquest tipus de víctimes.

No obstant, s'han realitzat moltes intervencions a nivell psicològic amb víctimes de delictes d'agressió sexual.

3. Quin delicte sexual han patit més les víctimes que acudeixen a les OAVD? (abusos, agressions sexuals, prostitució, online child grooming)

Resposta:

Els delictes sexuals que han patit més les víctimes que sol·liciten el nostre servei d'atenció són els abusos i les agressions sexuals.

4. El Departament de Justícia va establir, l'any 2009, el Programa marc d'ordenació de l'atenció integral de les víctimes de l'OAVD. Aquest programa és el procediment que es fa servir a l'actualitat?

Resposta:

Efectivament, el Programa marc d'ordenació de l'atenció integral de les víctimes de l'OAVD és el que es fa servir actualment.

És el mateix quan es tracta d'una víctima menor?

Resposta:

En el cas de que la víctima sigui un menor, per mitjà del Síndic de Greuges i un acord de Govern de la DGAIA, el tractament pot ser diferenciat, especialment quan es tracta d'abusos sexuals.

En aquests casos actuen:

- Les OAVD: fent l'acompanyament judicial del menor, fent la intervenció / derivació que sigui necessària, sempre a través de pares, tutors legals o la DGAIA. No es fan intervencions psicològiques perquè no tenim psicòlegs especialitzats en menors.
- Els Equips d'Assessorament Tècnic Penal: s'encarreguen d'ajudar en la declaració, de fer els informes psicològics necessaris que després seran prova preconstitucional per al judici.

5. Segons les estadístiques anuals¹⁰ que el Departament de Justícia publica en relació al treball realitzat, què penseu que vol dir un increment de víctimes ateses? Què cada vegada hi ha més gent que coneix les OAVD o que cada vegada hi ha més víctimes?

Resposta:

Es deu a que cada vegada hi ha més delictes, i com a conseqüència d'això, es produeixen més casos de victimització.

6. Es fa un seguiment posterior a la víctima un cop finalitzat el programa, intervenció i/o procés judicial?

Resposta:

Sí, segons les necessitats de la víctima es continua amb les intervencions independentment de si el procés judicial ha acabat o no.

---

¹⁰ http://www.gencat.cat/justicia/estadistiques_avictima/1_vict.html

7. Respecte a la mediació entre víctima-agressor d'un delict sexual, s'utilitza sovint?

Resposta:

Es dona casos en que sí. En els delictes sexuals el procés de mediació es realitza de forma indirecta, ja que ni víctima ni agressor es veuen, sinó que transmeten la culpa o el que volen per mitjà del mediador. S'intervé no tant amb la víctima sinó amb els membres del seu entorn.

A més, en el cas dels agressors, es treballa conjuntament amb els equips dels centres penitenciaris.

8. Hi ha cooperació i comunicació amb els diferents organismes / institucions?

Resposta:

Sí, hi ha un acord signat amb les dues Direccions Generals (Mossos i OAVD) en el que qualsevol cas que arribi ha de ser notificada a l'altre part.

En el cas dels hospitals, com ja he comentat, l'Hospital Clínic ens deriva les víctimes directament.

9. Penseu que el fet de que, en el judici, la víctima hagi de declarar davant l'agressor la perjudica? Segons l'art. 20 de l'Estatut de la Victima¹¹, s'estableix el dret a que s'eviti el contacte entre víctima-agressor. Es compleix realment?

Resposta:

Sempre s'intenta que agressor i víctima no coincideixin, de fet les sales dels jutjats tenen separacions amb la finalitat de que no es pugin veure. Però això no treu que es puguin trobar a l'entrar o sortir de la sala. Malgrat això, es fa tota una tasca d'acompanyament: els Mossos s'encarreguen de protegir la víctima en el trajecte de casa seva al jutjat i les OAVD s'encarreguen d'acompanyar-la durant el judici.

10. En els judicis de delictes sexuals, el jutge concedeix mesures de protecció a les víctimes?

Resposta:

El jutge concedeix penes accessòries. En el cas dels delictes sexuals, es distingeix si és en l'àmbit familiar o de parella, i es donen mesures cautelars.

---

¹¹ Ley 4/2015, de 27 de abril, del Estatuto de la víctima del delito

A la resta de delictes, ens assabentem de les mesures quan tenim la sentència. Amb l'aprovació de l'Estatut de la Víctima hi ha moltes víctimes que sol·liciten les mesures de protecció.

11. El personal que treballa a les OAVD està especialitzat?

Resposta:

L'equip està format per Psicòlegs, Educadors Socials, Treballadors Socials i un jurista.

12. Reben informació específica segons el tipus de víctima?

Resposta:

Tenen la formació especialitzada que ofereix el Centre d'Estudis Jurídic i Formació Especialitzada (en endavant CEJFE) del Departament de Justícia. Cada any, es pacta la formació que es vol impartir i s'intenta complir els objectius. De totes maneres, el personal està molt format, per exemple, en avaluacions de risc, seguiment, etc.

13. Quina difusió es fa des del Departament de Justícia per donar a conèixer les OAVD? Molts ciutadans desconeixen de la seva existència i alguns fins que no son víctimes d'un delicte i algú els informa no les coneixen.

Resposta:

Existeix un servei de formació i orientació telemàtic (telèfon gratuït, correu electrònic) i si cal, la víctima és derivada a una OAVD.

Hem de pensar que les OAVD són per a víctimes del delicte, i el que es vol donar és un bon servei, si les OAVD estiguessin sobresaturades no es podria assegurar aquest bon servei, donat el poc personal de que disposem.

14. S'aconsegueixen els objectius OAVD? Quins problemes us trobeu? Què es podria millorar?

Resposta:

Sí, cada any es marquen uns objectius assolibles i es planifiquen millores.

S'aconsegueix reduir la victimització secundària?

Resposta:

És molt complicat de saber-ho, perquè és molt subjectiu, potser des del meu punt de vista sí que s'aconsegueix, però segons la víctima potser esperava més de

nosaltres. Es va fer un estudi de l'impacte de l'Estatut de la Víctima per a saber si es complia tal *(li pregunto si aquest estudi és públic, per poder conèixer les dades obtingudes, però em contesta que no ho és)*. Per saber si realment estem reduint els casos de victimització secundària potser vosaltres, els estudiants, podríeu aprofitar una de les beques que el CEJFE ofereix cada any, i fer un estudi sobre això.

15. Per finalitzar, quina valoració en feu del servei que donen les OAVD?

Resposta:

Hem millorat amb els anys malgrat que tenim volums molt elevats de víctimes. Hem aconseguit un dels objectius que era la visibilització i hem assumit més temes i organitzat més coses. En general, la valoració és molt bona.

Annex 3: Entrevista al responsable de l'Àrea d'Atenció a la Víctima dels Mossos d'Esquadra a Lleida

(Aquesta entrevista ha estat realitzada amb l'autorització del Departament d'Interior. La persona entrevistada ha estat el Sr. Salva, membre de l'Àrea de Atenció a la Víctima dels Mossos d'Esquadra a Lleida)

1. En relació als delictes de violència sexual, tracteu amb aquest tipus de víctimes o us centreu bàsicament en la violència domèstica?

Resposta:

En l'àmbit de la violència sexual ens trobem amb una sèrie de casuístiques o de tipologies: les víctimes que han estat agredides per part de la seva parella o ex-parella, aquelles que ho han estat per part d'un desconegut i per últim, els menors (estaríem parlant de pederastes entre d'altres). Per cada tipologia s'intervindrà d'una manera determinada.

En els casos de violència de gènere, està molt pautat perquè tenim grups específics per tractar aquest tipus de víctimes, que fan l'atenció, el seguiment, l'assessorament, etc.

Què seria el grup del cercle de violència que teniu aquí a Lleida, oi?

Exacte, es treballa conjuntament amb d'altres sectors com els serveis socials, els serveis sanitaris, etc.

I d'altra banda estarien les víctimes que són agredides per part d'un desconegut, que en la majoria d'ocasions són homes que agredeixen a dones per agressió o abús sexual. Aquí estaríem parlant de les unitats d'investigació que no només s'encarreguen de les diligències policials sinó de la investigació per descobrir qui és l'autor. Això no vol dir que deixin de rebre el que et comentava abans, l'assessorament, l'abordatge multisectorial amb d'altres sectors socials, però si que vindria de la mà de les unitats d'investigació. És a dir, quan venen per violència domèstica tenen una atenció més directa, i l'altra ve quan la unitat d'investigació ho considera necessari.

2. Quin és el perfil de les víctimes que acudeixen als Mossos d'Esquadra de Lleida (en endavant MELL)? Són principalment dones i nens?

Resposta:

Sí, són majoria dones i nens. A la web del Departament d'Interior hi ha les dades contra la violència masclista respecte als delictes contra la llibertat i indemnitat sexual, que són els que considera el títol VIII del Codi Penal com a tals, com les agressions sexuals, els abusos sexuals, els pederastes, és a dir, hi ha una tota una sèrie de tipologia. Aquí ve especificat per edats i són dades de tota Catalunya, a més està diferenciat per víctimes dones, víctimes menors i víctimes gent gran.

3. Les víctimes solen venir soles o acompanyades?

Resposta:

La casuística és enorme, de vegades la primera persona que truca és un membre de la seva família per dir-nos que ha passat, que els acompanyin, etc., d'altres truquen al 112, llavors som els primers en arribar, o van directament a l'hospital quan es tracta d'agressions, tenim de tot, no hi ha una manera específica.

4. Quin és el tracte que rep la víctima en la primera toma de contacte?

Resposta:

La primera intervenció és assistencial, és ajudar-la. Si en aquell moment està en situació emocional de facilitar-nos dades sobre l'agressor, doncs perfecte, però el primer que farem serà traslladar-la a un centre hospitalari i, evidentment, no perdre de vista la feina policial. Hem de perseverar si hi ha una escena del crim ja que l'hem d'assegurar, la roba que la víctima porta mirarem també d'assegurar-la. A l'hospital tenen un protocol per tenir cura de que això sigui així. Però evidentment l'acompanyarem i mirarem que la persona que ho faci sigui la mateixa que estarà amb ella en les següents hores per evitar la victimització secundària, per evitar que tingui que explicar el que ha patit a diferents persones. Estarem amb ella al centre assistencial en espera perquè l'ha de revisar el metge i el metge forense, i de nou l'acompanyarem a la comissaria per fer la denúncia. És a dir, la primera intervenció serà sempre de caràcter assistencial.

5. Els hospitals quan reben una víctima, us avisen?

Resposta:

Sí, ens trucaran sempre. Faran dos trucades: al jutjat de guàrdia perquè hi vagi el metge forense, i a nosaltres perquè iniciem la nostra intervenció.

6. Vaig realitzar una entrevista amb la Responsable de l'Oficina d'Atenció a la Víctima del Delicte a Barcelona (en endavant OAVD) i em va comentar que entre vosaltres existeix una relació estreta. Quan la víctima acudeix a vosaltres, us poseu en contacte amb ells o ofereix la possibilitat a la víctima de que hi vagi, de que tingui aquesta opció d'assessorament?

Resposta:

Sí, l'important és que la víctima quan surti de comissaria no només tingui una denúncia a la mà o que hagi estat citada al jutjat o comunicada que se la citarà sinó que a més sàpiga a on anar. Com l'afectació emocional d'aquest tipus de delictes és enorme per ella, nosaltres com a policies fem una primera intervenció des de aquesta perspectiva assistencial, però la necessitat d'atenció emocional li ha de donar una altra professional que és una psicòloga, i en aquest sentit la podem derivar, és a dir, li direm que vagi al servei d'atenció especialitzada de Lleida si és el cas, o al Departament de Justícia si és en el seu horari, perquè també tenen psicòlogues. Per tant, ens coordinarem amb la xarxa de recursos que tenim al nostre voltant i que presta aquest tipus de serveis, l'Institut Català de les Dones també té psicòlogues, dependrà de l'horari, del moment que sigui, de la necessitat que ella ens demani, però si que evidentment sortirà assessorada.

Perquè tots els que treballeu a l'Àrea d'Atenció a la Víctima sou policies?

Resposta:

Sí, som tots policies. La nostra activitat és assistencial de cara a la víctima i penal, però clar, arribem a on arribem, quan ella necessita una psicòloga l'hem de derivar al professional adequat, nosaltres si que tenim experiència al respecte,

podem fer la intervenció i tenim empatia envers ella i mirarem de protegir la seva privacitat, etc. Però evidentment hi ha coses que ha de fer un altra professional.

7. Quin delicte sexual han patit/predomina més en les víctimes que acudeixen a MELL? (abusos, agressions sexuals, prostitució, Online child grooming)

Resposta:

La immensa majoria són agressions i abusos sexuals. Si que és veritat que hem detectat un augment, amb l'arribada de les xarxes socials, en aquells delictes en que els menors son contactats per persones que es fan passar per nois o noies de la seva edat per enganyar-los, ja que la gent es pensa que no els podran agafar i realment no és així.

Però la majoria continua sent l'agressor o abusador sexual que fa tocaments o assetjament, etc.

8. En el cas de menors, el protocol que se segueix és el mateix que per adults?

Resposta:

És el mateix en referencia a la intervenció assistencial, a adreçar-lo a l'hospital, i després dependrà de qui és l'agressor, si és un membre de la família, perquè si no ho és els pares han de tenir informació immediata i l'han d'acompanyar. Si pensem que els pares o altres membres de la família son agressors, aleshores l'hauem de protegir i sempre hem d'informar a la Direcció General d'Atenció a la Infància (DGAIA), que son els que han de fer l'expedient i observar el nucli familiar. Però en aquest cas s'afegiria DGAIA i la Fiscalia de Menors evidentment. I pensa que la Fiscalia de Menors també ha de participar per si l'agressor és un menor. Va haver-hi una modificació legislativa important l'any passat en que es va elevar als 16 anys l'edat de consentiment per mantenir relacions sexuals, de manera que quan l'agressor és també un menor, la Fiscalia ha de treballar de la mà de la Fiscalia de Menors.

S'ha incrementat els delictes sexuals de menors contra menors?

Resposta:

En relació a contactar amb ells via xarxes socials sí que va en augment, però clar, és que abans no existia, és normal que augmenti. De que siguin els menors més víctimes d'agressions sexuals o violació amb accés carnal, doncs aquí no hem detectat un augment.

9. S'han donat casos en que la víctima hagi interposat la denúncia però posteriorment la retiri? Ha especificat quin eren els motius per a fer-ho?

Resposta:

En l'àmbit de la violència de gènere sí però en els delictes sexuals si l'autor és desconegut no sol passar. Però quan l'autor és conegut, és parella o ex-parella, ens consta que de vegades passa.

10. Penseu que el fet de que, en el judici, la víctima hagi de declarar davant l'agressor la perjudica? Segons l'art. 20 de l'Estatut de la Víctima¹², s'estableix el dret a que s'eviti el contacte visual entre víctima-agressor. Es compleix realment?

Resposta:

A Lleida, que és la part que jo conec, quan arriba al penal, el dia del judici, sí que accepten posar el "biombo" perquè no hi hagi contacte visual entre la víctima i l'agressor. Sí que és veritat que en el cas de menors es fa un altre tipus de declaració per part de l'equip tècnic de les OAVD, que es grava i s'accepta com a prova al judici (el que s'anomena prova preconstituïda) perquè la víctima no hagi d'anar al judici i repetir-ho un altre cop allà. Si són menors de 8 anys no els prenem declaració sinó que ho ha de fer un especialista de l'equip tècnic del Departament de Justícia i els jutges acostumen a acceptar aquest tipus de protecció cap al nen, no m'he trobat mai que ho hagin negat.

---

¹² Ley 4/2015, de 27 de abril, del Estatuto de la víctima del delito

11. Proporcioneu a la víctima acompanyament des de casa fins al jutjat per tal de que es senti més protegida?

Resposta:

Si ho valorem de risc perquè, per exemple, hi hagin amenaces, sí que fem l'acompanyament nosaltres. Si no ho valorem de risc però necessita un suport emocional llavors és un altre professional que ha de cobrir aquesta necessitat i s'encarregaria un professional de l'OAVD.

12. Es fa un seguiment posterior a la víctima un cop finalitzat el programa, intervenció i/o procés judicial?

Resposta:

Sí, aquí ja entraria en joc el Grup d'Atenció a la Víctima que tenen totes les comissaries. Faran el seguiment, especialment si hi ha mesures de prohibició d'apropament que es dicten normalment quan l'autor és conegut. Mentre duri aquesta prohibició i fins i tot un període després, que depèn de cada cas, fem el seguiment, que pot ser contactes personals, telefònics, acompanyaments, etc. Seria directament amb la víctima i si son menors, també amb els tutors.

13. Suposo que us proposeu objectius anualment en relació amb les víctimes, la manera de fer la feina, etc., esteu satisfets amb la feina que feu?

Resposta:

Sí, en relació a la feina que fem amb les víctimes estem satisfets, creiem que tenim un grup que s'adequa a les seves necessitats, assistencialment jo crec que és força bo. I d'altra banda, en l'àmbit més policial l'èxit vindrà per si hem aconseguit esbrinar qui ha estat el presumpte autor i l'hem posat a disposició del jutjat. Hi ha dos àmbits, l'assistencial crec que el tenim força cobert i molt ben valorat per les usuàries i l'altre doncs depèn de si localitzem o no l'agressor.

14. Teniu la sensació de que s'aconsegueix reduir la victimització secundària?

Resposta:

Sí, i realment ja s'han establert protocols per part de la policia, dels serveis sanitaris, també del Departament de Justícia, en aquest sentit sí que s'ha fet aquest intent i jo crec que assolit d'evitar la victimització secundària. De fet, jo ja fa anys que estic en aquest àmbit i he pogut veure de primera mà que s'ha modificat tot molt, és a dir, de com arribava abans la víctima a l'hospital quan no hi havia protocols i havia d'anar repetint als diferents professionals allò que li havia passat, ara s'intenta que no passi això i que expliqui en una sola ocasió que li ha passat i que se li presti l'atenció emocional que requereix.

I això passa també als jutjats? Perquè una cosa és que vosaltres li proporcioneu aquesta ajuda assistencial però després al jutge li ha de tornar a explicar el que li va passar i tornar a reviure l'experiència traumàtica.

Resposta:

Sí, aquí el que més les afecta en la seu judicial son les preguntes de la defensa. Des de les OAVD i nosaltres mateixos els hi expliquem que aquell presumpte autor té dret a ser defensat i que l'advocat mirarà de fer-li una sèrie de preguntes per mirar de desprestigiar la seva narració per tal de que aquell se'n surti sense ser condemnat. El que passa que els hi costa entendre-ho, però és que clar, els hi fan preguntes que posen en dubte tot el que elles han explicat i això fa mal. És que quan surten d'allà diuen que les han fet preguntes com si s'havien drogat, si primer li havien dit que sí, etc. I això és el que més les afecta. Però el sistema judicial és així, no el podem canviar.